

Megemlékezés a gettófelszabadítás 68. évfordulójáról

Kardos Péter főrabbi

1945. január, budapesti gettó. Hideg, csüggedés, kilátástalanság. Összezárt-ság, éhezés és rettegés. Szinte nincsen olyan zsidó család, amely teljes lenne, a fájdalom megnyomorít testet-lelket. Aki azokban a napokban megszületett, 68 éves... Szüleik, ha élnek, 90-esek... Nos ők azok, akik egyre fogyó lélekszám-ban eljönnek minden év január 18-án, hogy emlékezzenek és emlékeztessenek – ez utóbbinak hatását eddig főként csak belső körben érezhettük... Igen. Időseink az intő jel, az élő történelem. Ők nem szégyellik kimondani, hogy a szovjet hadsereg katonáinak köszönhetik meg- és felszabadulásukat.

2013. január 18-án, a Dohány utcai zsinagógában Gordon Gábor köszöntötte a túlélőket, a kormány, a diplomáciai testületek, a társegyházak képviselőiben megjelenteket. A Hitközség részéről Feldmár Péter, a Mazsihisz elnöke, Tordai Péter, a BZSH elnöke, Zoltai Gusztáv üv. igazgató, valamint rabbik, kán-torok, körzeti elnökök voltak ott.

Fekete László főkántor a 16. és a 116. zsoltárt recitálta. Közreműködött a Do-hány utcai férfikórus, Lisznyai Mária orgonakíséretével.

Az idej megemlékezés szónoka Kardos Péter, a zuglói zsinagóga főrabbija volt.

Szavai után Fekete László tolmácsolásában elhangzott a Kél málé ráchámim gyászima, a főrabbi pedig a közös kádist kezdte el. Az eseményt követően a get-tópalánk helyén található emléktáblánál volt lehetőség kövek elhelyezésére, a Wesselenyi utcai oldalon lévőnél pedig az Oroszországi Föderáció Nagykövet-sége koszorúzott.

(Folytatás a 3. oldalon)

Túlélők és utódaik

Közéleti körkép közgyűlés keretében Budapesti Zsidó Hitközség

A BZSH közgyűléséről leg-utóbb már beszámoltunk. Ezúttal az újonnan megválasztott elnök, Tordai Péter és a leköszönő elnök, Streit Sándor ott elhangzott beszé-dét közöljük.

Tordai Péter

E helyről sok éve, sok-szor szóltam hozzátok különféle ügyek-ben és különböző tisztsé-gekben. Volt, hogy tetszést arattam, és volt, hogy ellenállásba ütköztem. Most külső és belső helyzetünk miatt úgy érzem, sorsdöntő a mai napon meghozandó döntés. Nem folytattam és nem folyta-tok kampányt, most sem kívánok kampánybeszédet mondani, hiszen ez nem lenne méltó közösségünkhöz! Ennél sokkal komolyabb dolgokról van szó, mintsem hogy valaki kivív-jon magának egy posztot csak azért, hogy aztán elnök úrnak szólítsák. Is-mertek jó néhány éve, és tudjátok, hogy szívvel-lélekkel képviselem bár-mely vezetői posztot, de akár csak egyszerű zsidó emberként is a buda-pesti és az országos zsidóság ügyét, lett légyen az kellemes vagy kevésbé kellemes feladat.

Tehát ismétlem, mindannyian jól is-mertek, egyetlenegy céloom van: **épi-teni szeretnék, és nem rombolni!** Építeni szeretnék a szó fizikai és lelki értelmében, és nem szeretnék rom-bolni sem lelkeket, sem kapcsolatokat, sem helyzeteket. Van a mostani budapesti neológ zsidóságnak egy adott helyzete. Ezt külső és belső szempontok szerint ha nem is ma, de az elkövetkezendő hónapok, évek so-rán rendszeresen elemezni kell, és vá-laszainkat a kialakult helyzethez kell igazítani. Miről is van szó?

Jelenleg ami leginkább érinti a bu-dapesti zsidóságot, azaz minket – be-leértem az eddig elhanyagolt Buda-pest környéki szórványokat, azokat a zsidó embereket, akik itt Pesten, Pest környékén egyedül, magányukban, saját zsidóságukról tudva élnek meg mindennapjaikat, valamint azokat is,

akik eljárnak közösségeinkbe –, tehát ezeket a kiléket és hittestvéreimet szem előtt tartva kell a jelenlegi külső helyzetet értékelnünk.

Az én stratégiám, hogy össze kell tartanunk, és felül kell emelked-nünk azokon a kicsinyes hétköznapi érdekellentéteken, hogy akkor va-gyunk jobbak, ha a másikat tönkre-tesszük, vagy akkor vagyunk jobbak, hogyha valamit lerombolunk, és mi megmaradunk.

Ez már egyszer nagyon tragikus történelmi leckéhez vezetett.

Valamennyiünknek egy platformról, egyformán kell építkeznünk, és nagyon okos, megfontolt stratégiával a mai magyarországi helyzetre kell megfelelő reakciókat és akciókat adnunk. **Nem mindig vagyok híve annak**, hogy ut-cai demonstrációkban reagáljunk arra, ha valaki reánk sértő megjegyzést tesz, veszélyeztet, támadja közösségünket. Ez adott esetben szükséges jelzés lehet, de emellett kétségtelenül ki kell építe-nünk és meg kell teremtenünk azokat a hiteles csatornákat, amelyekre hathatós és ütős választ adhatunk. Elismerem, a nyilvánosságnak is óriási ereje van, és adott esetben ezzel élni kell, de a megfelelő diplomatikussággal, hiszen nem csak az itt, a közvetlen kör-nyezetünkben lévő zsidóságra és igé-nyeikre kell tekintettel lennünk. Azok-ra is, akik, mint mondtam, ezeket a félelmeket, ezeket a hétköznapi ügye-ket kevés információval, otthon élük meg. Az ő védelmüket az segítségüket is el kell látnunk. **Ügyesen közelíte-nünk kell őket hozzánk, a Síp utcá-hoz!** Olyan körülmények között kell ezeket a lépéseket megfontolnunk és megtennünk, amikor, be kell látnunk, ha tetszik, ha nem, **már nem egyedül vagyunk ezen a pályán**, és nem egyedül kell képviselnünk az összmagyarországi zsidóságot. Ennek is meg kell teremte-ni az új helyzetben azt a kapcsolatrend-szerét, ahol meg tudjuk őrizni eddig ki-vívott pozícióinkat, de ugyanakkor a kapcsolatok ápolásával együtt tudunk működni, és kimondva-kimondatlanul igyekeznünk kell – mindennap figyelve partnereink lépését – vezető szerepün-ket megőrizni, erősíteni. Páratlan előnyünk időben és anyagilag az a **nagszülők által összerakott ingat-lanvagyon és szociális infrastruktú-rális háttér**, amelynek kialakításával egyéb szervezetek most küszködnek, ilyenekkel nem rendelkeznek. Ezeknek a jó működtetésével kell bizonyítanunk azt, hogy a Budapesti Zsidó Hitközség és a budapesti neológ zsidóság méltó az eddig kivívott helyre.

Ha tetszik, ha nem, ha észrevesz-szük, ha nem, de **kétutcányira fölünk nagyszülők, dédszülők, őseink ortodox hitközsége működik**, bizony egyre elnehezülő körülmények között, alig-alig járnak már oda emberek. Nekik is segítséget kell nyújtanunk, együtt kell működnünk ahhoz, hogy fennmaradjanak, és ők is meg tudjanak birkózni az új körülmé-nyek adta külső és belső nehézsége-vel. Ez az **Ortodoxia a Dob utcában, valamennyiünket odaköt a közös múlt**, az ővelük fenntartott kapcsola-tot erősíteni kell, hiszen **nélkülük** mi sem tudjuk magunkat megfelelően meghatározni, az ortodoxia és a neológia, a Dob utca és Síp utca csak együtt képzelhető el, nem feledkezhe-tünk meg róluk sem.

Az elmúlt néhány évben először hittestvérként, majd előljáróként, most pedig a BZSH megbízott elnö-keként éltem és élem meg azokat a külső és belső támadásokat, amelyek vallási vonalon is keletkeztek. Ne-

künk, ennek az összetartó és össze-tartozó közösségnek egységes és méltó választ kell adnunk ezekre a tá-madásokra. A rabbikart meg kell vé-denünk a vallást érő támadásokkal szemben, hiszen a rabbikar a vallás fennmaradása érdekében nagyon so-kat tesz. Ennek megóvása közössé-günk dolga, hisz **rabbik nélkül nin-csen hitközség.**

Ami **belső viszonyainkat** illeti, ha túl sok konkrétumot mondanék, eset-leg kiforratlan mondatokkal, sok ér-deket sérthetnék, ismerjük egymást régről, pontosan tudjátok, **ismétlem, építeni szeretnék, nem rombolni.** Mindannyiunknak elege van a mara-kodásból, amiből sokan jól megélnék, de a közösségnek kárára válik.

Számos hitközségünk, zsinagógánk küszködik napi anyagi gondokkal.

Megválasztásom esetén azon le-szek, hogy minél több anyagi javat tudjunk juttatni a templomkörzete-nek, igyekezzünk minél több felújítást minél kedvezőbb feltételekkel reali-zálni, minél több pályázati lehe-tőséget megragadni, és a BZSH mint a Mazsihisz legnagyobb és oszlopos tagja a külső kapcsolatokban is – ha-sonlóképpen, ahogy ez 120, 100 meg 80 évvel ezelőtt volt – megnyilvánul-jon és régi fényben tündököljön, még vonzóbb legyen.

Fájdalommal, szomorúan, de bele-nyugvással kell azt a békát lenyel-nünk, miszerint a BZSH már nem be-jegyzett egyház, de önálló jogi szemé-lyiséggel bírunk, hiszen a Közigazga-tási és Igazságügyi Minisztérium nyil-vántartásba vett, és a Mazsihisz köz-gyűlése is jogi státust adott nekünk, tehát a gyakorlatban nem jelent sem-milyen komolyabb különbséget a ki-alakult helyzet az előzőekhez képest, hisz önállóan tudunk pályázni, önálló szervezettel rendelkezünk, és mind-egyik országos hitközséghez képest ugye nekünk van a legtöbb templom-körzetünk mind Pesten, mind Budán. **Itt ismétlem meg, jó lenne a lesza-kadóban lévő agglomerációt is be-kapcsolni, a benne rejlő tartaléko-kat is kihasználni. Bizony, egyen-ként kell hittestvéreinket újra meg-találni, kapcsolatba lépni velük, és a Síp utcához csatlakoztatni őket is.**

En igyekszem megfelelni az elvárá-soknak, és azon leszek, hogy minél több zsidó hittestvérünk találjon ránk, és ebben a **békés versengésben**, amely a mára kialakult helyzetben van, felnőjünk azokhoz az igényekhez, amelyeket most az utóbbi időben ve-lünk szemben támasztottak.

Magam helyett beszéljen az, hogy én igaz, nem nagy felhajtással és nem nagy reklámmal, de a budai körzetet évtizedek óta vezetem, azt gondolom, békességgel, sikerrel. Felvirágoztat-tam, tettem hozzá a magam erejével és a közösség erejével, amit tudtam, és működtetem – úgy érzem – jól. Szeretném, hogyha az egész Buda-pesti Zsidó Hitközség valamennyi kör-zete mind magasabb szinten tudna a jövőben is együttműködni. Erre **gara-nciára** az én eddigi **hitközségi vezetői** tapasztalatom és az üzleti életben is megszerzett **vezetői gya-korlatom**, rutinom és korom, **igaz szívű valódi zsidó családi háttérrel, a zsidó unokákig bezárólag.**

Zárómondatként: Higgyétek el, bé-kességet szeretnék belül és külső kör-nyezetünkben is, **mindenkivel.** Legyen az a jelszavunk az elkövetkező években, hogy: **építeni szeretnék és nem rombolni.**

A múltunk az őseink, a jövőnk a fiataljaink.

(Folytatás a 3. oldalon)

Feldmájer Péter a túlélők nyugdíj-kiegészítéséről

A magyar zsidók üdvözlik a járandóság emelését, de aláhúzzák: az antiszemitizmus ügyében többet kell tennie a kormánynak.

Az AFP hírtügyénységnek nyilatkozó *Feldmájer Péter*, a Mazsihisz elnöke szerint a járandóság emelése pozitív lépés. „Am ennél sokkal többre van szükség: a holokauszt-megemlékezéseknek a mostani szélsőjobboldali antiszemitizmus határozott elítélésével kell nyomatékokat adni.”

December 20-án a kabinet közölte, hogy 2013. január 1-jétől 50 százalékkal emelik a holokauszt túlélőinek nyugdíj-kiegészítését, amit egy esztendő múlva további 50 százalékos emelés követ. Az 1997/98-ban bevezetett járulékokat még mintegy 7-8 ezer jogosult kapja Magyarországon. A 2012-es évben ez az összeg havi 5–30 ezer forint körül mozgott, függetlenül a jogosult életkorától – mondta Feldmájer.

A Mazsihisz-elnök üdvözölte azon új bizottság fölállítását is, amely a zsidó szervezetekkel koordinálja majd a 2014-es év – a magyar holokauszt 70. évfordulója – megemlékezéseit.

De Feldmájer azt is elmondta az AFP-nek, hogy a kormány és a zsidó közösség közötti kapcsolatot megromtatta több, fasiszta vonzalmakról tanúságot tévő szerző beemlése az iskolai tananyagba, csakúgy, mint az a bőkezű állami támogatás, amit az egyik budapesti színház kapott, melynek szélsőjobboldali hátrú igazgatója van.

„Ezek a lépések mérgezték a légkört, amit mi nehezen tudunk elfogadni” – mondta a Mazsihisz-elnök az AFP-nek. Hogy a holokauszt ne ismétlődhesen meg, ahhoz mindenekelőtt oktatásra van szükség, de az ilyen lépések megnehezítik az oktatásra tett erőfeszítéseket, és éppen a szélsőjobboldalt erősítik.

A holokauszt során több százezer magyar zsidó pusztult el. Ma 100 ezerre tehető a Magyarországon élő, zsidó háttérrel rendelkező emberek száma. Közülük azonban csak 5–10 ezren vesznek részt a közösség életében.

Az elmúlt hónapokban Orbán Viktort, a jobboldali miniszterelnököt kemény bírálatok érték, amiért nem tesz meg mindent az antiszemitizmus, valamint a szélsőjobboldali csoportok – mint pl. a neonáci Jobbik – felemelkedése ellen.

2012 novemberében a Jobbik képviselője nemzetközi felháborodást okozott, amikor a parlamentben a „zsidó eredetű” emberek összeírását javasolta, mivel ezek „nemzetbiztonsági kockázatot jelentenek Magyarországon”. Zsidó csoportok támadták a kormányt, amiért nem adott megfelelő választ a neonáci felhívásokra.

Egy héttel később Orbán végre felfigyelt a zsidó hangokra, és kijelentette: „Mi, magyarok, megvédjük zsidó honfitársainkat.”

2012 májusában a Nobel-békedíjas *Elie Wiesel* visszaküldte magyar kormánykitüntetését, amiért – mint mondta – megpróbálják az ország történetét tisztára mosni.

(Mazsihisz)

Lázár az emlékezés parancsáról, a felejtés tilalmáról

A szembenézés és a bocsánatkérés esztendejének kell lennie 2014-nek, a holokauszt emlékévének – mondta a Miniszterelnökséget vezető államtitkár az MTI-nek, miután megtartotta alakuló ülését a Magyar Holokauszt – 2014 Emlékbizottság. *Lázár János* szerint a szembenézés az emlékezés parancsának és a felejtés tilalmának törvényerőre emelését jelenti, a bocsánatkérést pedig a nemzeti identitás részévé kell tenni.

A Magyar Holokauszt – 2014 Emlékbizottság feladata a magyar zsidóság deportálásának hetvenedik évfordulójáról történő megemlékezés előkészítése.

Lázár János a bizottság megalakulása után az MTI-nek nyilatkozva hangsúlyozta: a holokauszt emlékévének nem az egyéni, nem az értelmiségi szembenézés és bocsánatkérések idejének, és nem is a jogi-politikai igazságtétel idejének kell lennie, hanem a nemzeti szembenézés, a nemzeti bocsánatkérés idejének.

„Az elmúlt két évtized szabadsága lehetővé tette volna, hogy a kommunizmus hétköznapi hazugságait, piszkos alkuit és elhallgatásait felmondjuk, katarzist érzünk el a holokauszthoz való nemzeti viszony kérdésében is. Hogy nevén nevezzük a bűnt, hogy felkutassuk a bűnösöket, akik közt magyarok is voltak, és hogy megkövessük az áldozatokat” – fejtette ki az államtitkár, rámutatva ugyanakkor, hogy az elmúlt két évtized ebben a kérdésben sem váltotta be a hozzá fűzött reményeket.

A fájdalmas évforduló azonban nem tőr el több befejezetlenséget, feldolgozatlanlanságot a magyar történelem egyik legsötétebb fejezetével kapcsolatban – jelentette ki, hozzátéve, hogy a szembenézés nem lehet például csak a történelemszakma belügye, a bocsánatkérés pedig nem lehet csupán jóakarátú emberek „civil” vezeklése.

Lázár János szerint a szembenézés azt jelenti, hogy „nincs kétféle történelemkönyvünk politikai preferenciáink és világnézetünk szerint: csak magyar történelemkönyvünk, amelyből tanulva az új nemzedékek úgy nőnek fel, hogy a nemzeti emlékezet – amelynek az iskolában válnak részévé – és azok az emlékek, amelyeket a szüleiktől, nagyszüleiktől hallanak, végre nem mondanak egymásnak ellent”.

A szembenézés azt jelenti, hogy törvényerőre emelkedik az emlékezés parancsa és a felejtés tilalma – hangsúlyozta a Miniszterelnökség vezetője, aki úgy véli, ez a legkevésbé, amivel „az áldozatok és a bűnösök leszármazottaiként tartozunk egymásnak, a közösségnek, a hazának”.

Emellett – folytatta – „bocsánatkéréssel is tartozunk, mégpedig az áldozatoknak”, a magyar állam ugyanis bűnös volt a holokausztban. Kétszeresen is bűnös: először azért, mert nem védte meg a megsemmisítéstől saját polgárait, másodsor pedig azért, mert asszisztált, erőforrásokat adott a népirtáshoz – mondta, kiemelve, hogy ezt a bocsánatkérést a magyar államnak a nemzeti emlékezet és identitás részévé kell tennie.

„Ne lehessen úgy magyarnak lenni a 21. században, hogy a szembenézés és a bocsánatkérés ránk eső részét ne viselnénk – ez a célja az emlékévnek” – jelentette ki Lázár János.

Szavait azzal zárta, hogy az emlékbizottság megalakulását nemzetközi zsidó szervezetek is üdvözölték, amiről *Zoltai Gusztáv*, a Mazsihisz ügyvezető igazgatója számolt be az alakuló ülésen.

(MTI)

Megemlékezés Gidófalvy Lajosról

Gidófalvy Lajos nyilas- és németellenes tevékenységet folytatott. Egyességével megvédte az egyik zsidó árva ház lakóit, akiket a nyilasok kivégzésre vittek volna. Gidófalvy illegálisan vonult 1945 januárjában, majd a nyilasokkal folytatott tüzharcban életét vesztette. A Jad Vasem Intézet 1997-ben posztumusz a Világ Igazi kitüntetését adományozta neki.

A mártírhaltalt halt ezredes emléktáblájánál a megemlékezés követ helyezte el *Apró József* az Ausztráliai Magyar Zsidó Közösség nevében az 56-os Hagymányörző Veteránok Szövetségének elnökeként, valamint *Dési Tamás*, a szervezet társelnöke, a Mazsihisz külügyi titkárságának munkatársa.

Múltidézés egy terézvárosi háznál

Együtt emlékeztek a nyilasuralom áldozataira a terézvárosi Jókai utca 1. számú háznál közéleti méltóságok és a kerület vezetői. Az immár hagyományos ünnepséget az önkormányzat megbízásából a Terézvárosi Kulturális Közhasznú Nonprofit Zrt. szervezte meg.

„Oly korban éltem én e földön, / mikor az ember úgy elaljasult, / hogy önként, kéjjel ölt, nemcsak parancsra” – idézett beszédében Radnóti Miklós verséből *Domán István* főrabbi a Jókai utca 1. számú ház előtt tartott megemlékezésen. A homlokzaton 2006 óta márványtábla hirdeti: „1945. január 7-én éjszaka e házból – amely svéd követségi épület volt – több száz bujkáló zsidót hurcoltak el a nyilasok a Városház utcai nyilasházba. A nőket és a gyerekeket a gettóba kísérték. A férfiakat a nyilasok megkínózták, és a Dunába lőtték.”

Fájó szívvel és megtört lélekkel állunk itt – mondta *Domán István*. Hatvan-nyolc éve, a január 7-éről 8-ára virradó éjjel szörnyű események tanúja volt e helyszínen. A január 7-éről 8-ára virradó éjjel szörnyű események tanúja volt e helyszínen. A január 7-éről 8-ára virradó éjjel szörnyű események tanúja volt e helyszínen. A január 7-éről 8-ára virradó éjjel szörnyű események tanúja volt e helyszínen. A január 7-éről 8-ára virradó éjjel szörnyű események tanúja volt e helyszínen.

Az áldozatok között volt *Selmeci Miklós*, annak a munkaszázadnak a hadnagya, amelyben *Domán István* is szenvedett – hallottuk a főrabbitól.

Első világháborús érdemeinek köszönhetően meghagyták a rangját, de a borzalmas éjszakán ez sem jelentett semmit. Radnóti szavaival élve egész Budapestet „kéjjel ölt” nyilasok garázdálkodtak akkor. Január 17-éről 18-ára virradóra berontottak a Wesselényi utca 4. számú házba is, ahol *Domán István* édesanyja húzta meg magát számos zsidó asszonnal együtt. A nyilasok ékszeret és pénz követeltek tőlük, letépve rongyaikat, mondván, „a zsidóknak a bőrük alatt is pénz van”. Ki tudja, mi történt volna még, ha egy leleményes ember el nem kiáltja magát: „Jönnek az oroszok!” A nyilas banditák erre ijedtükben lerángálták karszalagjukat, eldobálták fegyvereiket, és azonnal szétszéledtek a szélrózsa minden irányába.

Domán István főrabbi dicséretesnek tartja, hogy a VI. kerület vezetősége minden évben megemlékezik a Jókai utcai házban történekről, nem hagyva feledésbe merülni az eseményeket. Kérte az Egek Urától, adja meg hős mártírjai lelkének, hogy egyesülhessenek azok lelkével, akik az emberiség nagy hősei között foglalnak helyet.

Kél mále ráchámim – hangzott fel a gyászima ünnepélyes, nyugodt méltósággal, mégis szívet tépőn *Zucker Immanuel* kántor előadásában. Ezután a jelenlévők elhelyezték az emlékezés köveit a márványtábla alatt. Elsőként *Ilan Mor*, Izrael budapesti nagykövete, majd *Hassay Zsófia*, Terézváros polgármestere és *Simonffy Márta* alpolgármester, utána *Zoltai Gusztáv*, a Mazsihisz-BZSH ügyvezető igazgatója és a többi egybegyűlt.

R. V.

Olvasói levelek

A „hableány” 90 éves lett

Néhány hónapja nagy nyüzsgés volt az ORZSE zsinagógájában. A szombat fogadására készültek, de ez most más volt a szokottnál. Kipás férfiak és fejedős asszonyok gyülekeztek a templomban. Voltak itt Budapestről, Szegedről és Pécsről. Először elhangzott a sábbati istentisztelet, majd a tóraszekrényhez hívta *Schöner Alfréd főrabbi Kleinné Müller Ilonát*, akit „Hableánynak” nevezett. A főrabbi megható szavakkal köszöntötte az ünnepeltet, majd megáldotta őt. Ezután *Tóth Emil főkántor* szívből jövő énekével tette felejthetlenné a nagy eseményt. Ezt követték a család és a barátok úszinte jókívánságai. A korlát új két ruhába öltözött – *Miklós fia és kedves családjával* ezzel a meglepetés-adománnyal kedveskedett a 90 éves, szeretett édesanyjának és az ORZSE közösségének. A második emelet egyik termében művészien megterített asztal fogadta a társaságot a kidus alkalmából. Ez a nap mindenkinek óriási élményként marad meg az emlékeztében.

Ismerkedjünk meg közelebbről a 90. évét betöltött *Kleinné Müller Ilona*, *Malka báb Mordecháj* életútjával. Szegeden született 1922. szeptember 27-én. Apja, *Müller László (Mordecháj ben Jákob)* műkereskedőként tevékenykedett, ameddig lehetett. A munkaszolgálat örökre elszakította családjától és munkájától. Anyja, *Klein Regina (Sára báb Rebeka)* nagy odaadással nevelte két szeretett lányát. *Ilona* könyvelőként dolgozott az építőiparban. A soá borzalmi őket sem kerültek el, az anyát két gyermekével Ausztrába deportálták, de hála a Mindenhatónak, épségben hazakerültek. Szomorúan vették tudomásul az apa, illetve férj elvesztését, s *Ilona* imádott vőlegényével sem találkozhatott már többé. Igaz hite és szorgos munkája segítette át nagy lelki fájdalmán. *Siklósi István (Mordecháj ben Mojsze)* lett első férje. Ő a szegedi hitközség

előjáróságának lelkes tagja volt. Két tehetséges fiúval – *László és Miklós* – ajándékozta meg őket a Mindenható, illetve négy unokával – *Mánuel, Gábor, Miklós és Gabi* – és egy dédunokával – *Veronika* –, aki bearanyozza a család hétköznapijait. Férje halála után megismerkedett *Klein Ferenc* (Peszách ben *Sólem*), aki második férje lett, ő a pécsi közösség elnöki posztját töltötte be. Ferenc korai elvesztése után az özvegy méltó emléket állított mindkét férjének. *Ilona* a zsidó hagyományok ébrentartásán tevékenykedik ma is. A hitközségben lelki segítséget nyújt a rászorulóknak, és nagy gondnal szervezi az ünnepi kidusokat. A szervezés az egyik legnagyobb erőnye. Ahol csak lehet, segít és adományoz.

Nagy akaraterevel leküzdötte a szervezetét megtámadó betegségeket, és a mai napig ellátja magát: takarít, gyermekei nagy örömeire süt-főz barátságos otthonában. Felgyógyulása alkalmából bronz emléklapot készített az elfeledett szegedi főkántor, *Schwarz Armin* emlékére. *Ilonkáról* elmondható az idézet *Ruth* könyvéből (3:11):

„Most hát, édes lányom, ne félj! Mindent, amit mondasz, megteszek Néked, mert tudja az én népemnek egész kapuja, hogy derék asszony vagy!”

Bis 120, drága *Ilona*, *Malka báb Mordecháj!*

A könyv népének hű fia volt

Örökre eltávozott a szegedi hitközségből egy szerény, segítőkész, igazi hívő, *Köves György* z.

Megérdemli, hogy felidézzük életútját.

Köves Zoltán fűszerkereskedő és felesége, *Deutsch Margit* gyermekeként látta meg a világot Szegeden, 1932. április 24-én. Boldogan nevelték a szülők fiukat, amíg lehetett. *Gyuri* még azon szerencsés generációhoz tartozott, amelynek tagjai zsidó iskolában kezdhették meg tanulmányukat. Így megismerkedhetett elődeink

hagyományával, héberül beszélhetett és imádkozhatott. Már fiatalkorában a könyv rabja lett. Sajnos nem sokáig tartott ez az időszak. Édesapját munkaszolgálatra vitték a Don-kanyarhoz, őt édesanyjával együtt Ausztrába deportálták, ahol az iskolapadot felváltotta a kemény munka egy szőnyegszövőgyárban. Hála a Mindenhatónak, szerencsésen hazakerültek, de nem tudtak beletörődni a szörnyű hírbe, hogy elvesztették a szeretett férjét, illetve apát.

Az anyanya lelkiismeretével és odaadással nevelte imádott fiát, aki 1946–50 között sikeresen elvégezte a kereskedelmi szakot a szakközépiskolában. Így a családi hagyományhoz hű maradt *Gyuri*, mivel könyvkereskedőként kezdte pályáját. Könyvpavilonja lett a második otthona, ahol súlyos betegen is helytállt majdnem haláláig, 80 éves koráig. Elmondhatjuk róla, hogy a könyv népehez tartozó becsületes emberként végezte szeretett munkáját, amíg szíve meg nem állt.

Othonában igazi könyvtárat alakított ki, ahol sok ritkaság birtokosa lett. Barátait beavatta bibliotékájába titkaiba, és mindenkivel segítőkész volt, akit érdekelt a zsidó élet szent hagyománya. A szegedi hitközséget többször gyarapította értékes könyvadománnyal.

Felesége, *Csöpi* igazi társ volt 52 éven át. Félte őrzött fiukat, *Zoltánt* nagy gondnal és szeretettel nevelték.

A hitközség is méltányolta *Gyuri* aktivitását, és tavaly értékes munkáját *Löv Immanuel*-éremmel köszönték meg, melyet ünnepélyes keretek között a Forrás szállóban vehetett át. Idén felköszöntöttük 80. születésnapján egy ünnepi kiduson. A MAZS vezetősége *Tóth Ildikó* szociális munkás segítségével két alkalommal biztosított neki és feleségének négy-napos üdülést Szarvason, így teljesült titkos vágya: boldogan üszhatott a napfényes, meleg szeptemberben. Senki sem gondolhatta, hogy ez lesz élete utolsó szép élménye.

„Csupa jóság, szeretet követnek engem életem minden napjában, és ülök az Örökkévaló házában hosszú életem át.” (*Zsoltárok*, 23:6)

Nyugodjék békében, emlékét sosem feledjük!

Varga Katalin tanár, a szegedi hitközség tagja

Kardos Péter főrabbi beszéde a Dohány utcai zsinagógában

(Folytatás az 1. oldalról)

Mielőtt elkezdeném a beszédet, néhány szó mintegy előzetesként. Az elkövetkező percekben 1945. január 18-áról, az azt megelőző eseményekről és napjaink közbeszédének ezzel kapcsolatos felfogásáról szeretnék szólni.

Fontosnak tartom, hogy hangsúlyozzam: az akkori, ismétlem, az AKKORI életérzésünknek kívánok hangot adni, mert amit az utóbbi két évtizedben megtudtunk gulágról, málenkij robotról, erőszakról, megzárásról, Wallenberg elhurcolásáról – mind ezt visszavetíteni arra a napra szerintem legalábbis történelmietlen lenne...

És még valami. Igyekezni fogok egyértelműen fogalmazni, elkerülendő, hogy később azzal kelljen védekezni, félreértelmezték mondanivalómat. Ennyit előszóként.

Drága Testvéreim!

Kedves Vendégeink!

Azért jöttünk ma össze, hogy megemlékezzünk arról a pillanatról, amikor felszabadult a budapesti gettó.

S mivel – körülnézve a zsinagógában – többségében olyanokat látok, akik szerencsére nem éltek még akkor, nekik most olyat mondom, ami az utóbbi két és fél évtizedben ritkán hangzott el. Tehát.

Azért jöttünk ma össze, hogy megemlékezzünk arról a pillanatról, amikor a szovjet Vörös Hadsereg felszabadította a budapesti gettót.

De az eseményről majd később.

1945. január 18-áról ugorjunk most vissza néhány hónapot. 69 évvel ezelőtt tele voltunk kérdésekkel, választ kerestünk sok mindentre.

Nem találtunk.

Válasz csak logikus, megmagyarázható események láncolatából lenne lehetséges. Az embertelenségnek is kellett volna hogy legyen valamiféle rendszere.

Miért hittük volna el, amiket korábban hallottunk?

Például a korfui és a görög zsidóság tragédiáját. Adolf Eichmann megnyugtató szavai után miért hittük volna el, hogy az ottani szerencsétlenekkel megvetették a vonatgyüköt Treblinkába, s az utazást ugyanaz az iroda szervezte, amelyik a társasutazásokat hirdette. Sőt! Négy száz fón túl ún. charterkedvezményt reklámozott azzal, hogy 4 éven aluli gyermekek ingyen utazhatnak. A jegyet természetesen csak ODA kellett megvenni...

Mire várunk választ egy ilyen világból?

Csak a kérdés marad: miért hittük volna el?

69 esztendeje mindennek. Három emberöltő. Évről évre halványul emléküink. Alig vagyunk már, akik személyesen ismertük őket.

S mindezek ellenére maradtak olyan túlélők, akik továbbra is azt vallották és vallják: ADAJNAJ, HU HOELAJHIM! Isten, Ő az Örökkévaló!

Hogy miért bíztak továbbra is töretlenül? Ismét egy kérdés. Ha meghallgatjátok a három rövid történetet – talán választ kaptok rá.

Az első.

Meisels prágai rabbi jegyzi a történetet, amely arról szól, hogy a gettóban egy édesapa döbbenetesen látja egyetlen gyermekét az asznapra összeállított halálmenetben. Már éppen indulna a csoport utolsó földi útjára, amikor odalép a felügyelőhöz, és kétségbeesetten kéri, hogy engedje el gyermekét.

– Nem tehetem! Nekem a létszámról vigyáznom kell! De ha hozol egy másik gyereket, akkor elviheted a tiedet...

Nincs idő hosszú gondolkodásra. Beszél a rabbi, majd úgy dönt: csendben maradok, nem vállalom, hogy egy másik apa öltön gyászt a gyerekéért.

A második történet.

A Nobel-békedíjas író, a holokauszt legnagyobb krónikása egy nem dokumentum, hanem irodalmi jellegű művében egy táborbeli szimchász tajróról ír.

Az egyik barakkban több száz zsidó gyűlt össze a szimchász tajró megünneplésére.

Az árnyak árnyékában??? Igen – még ott is. A gázkamrák küszöbén??? Igen – még ott is.

De mivel nem volt náluk széfer tóra, hogyan hajtsák végre a körmenet micváját? Ahogy a probléma megoldásán töprengtek, egy öregember – vajon valóban öreg volt? e szó értelmét veszítette ott – észrevett egy fiatal fiút, aki olyan, de olyan öreg volt, s aki álmódóva állt ott.

– Emlékszel arra, amit a chéderben tanultál? – kérdezte a férfi. – Igen, emlékszem – válaszolta a kisfiú. – Igazán? Igazán emlékszel a Sömá Jiszroelra? – kérdezte. – Még sokkal többre is emlékszem – jött a válasz. – A Sömá Jiszroel elég! – mondta az öregember.

Ezzel felemlerte a fiúcskát, erősen a karjába szorította, és táncolni kezdett vele, mintha ő maga volna a Tóra. És a többiek követték őt. Vele énekeltek, táncoltak és sírtak, zokogtak, de olyan szenvedélyes odaadással énekeltek, amilyen soha azelőtt egyetlen szimchász tajró ünnepén sem.

S végül a harmadik történet.

Ez már a negyvenes évek végén esett meg, amikor Lengyelország még jó kapcsolatokat ápolt Izraellel.

Heshel rabbi egyik barátja, Srágáj a Joint képviseletében Varsóba utazott. Missziója a koncentrációs táborok zsidó túlélői alijázásának megszervezése volt. Munkája végzetével Varsóban vonatra ült, és Párizs felé folytatta útját. VIP-esként a vonaton külön fülkét bocsátottak a rendelkezésére.

A folyosón észrevett egy toprongyos, csupa csont és bőr zsidót, aki nem talált ülőhelyet magának a zsúfolt vonaton. Srágáj meghívta őt a fülkéjébe. A szegény ördög belépett az elegáns, kényelmes fülkébe, s batyuját maga mellé téve leült.

Barátunk beszélgetést kezdeményezett vele, de a másik nem válaszolt. Amikor beesteledett, Srágáj, aki vallásos zsidó volt, elimádkozta a márivot, míg társa egy szót sem szólt.

Másnap reggel Srágáj elővette a tfilinjét és a táliszt, és sálchriszt imádkozott – szálanalmasan bódogtalan és komor külsejű útítársa nem nyitotta imára száját, csak hallgatott.

Végül a nap vége felé mégis elkezdtek beszélgetni. „Soha többet nem fogok imádkozni amiatt, ami Auschwitzban történt velünk! – mondta a férfi. – Hogy is tudnék még valaha is imádkozni?”

A hosszú vonatúton a másnap reggel is együtt találta kettejükét.

A szegény zsidó hirtelen kinyitotta ócska batyuját, táliszt és tfilint vett ki belőle, és imádkozni kezdett. Srágáj később megkérdezte tőle: „Mi indított, hogy megváltoztasd elhatározásodat?”

A másik így felelt: „Egyszerre csak belém hasított, hogy milyen magányos lehet Isten, nézd, hányan maradtunk meg Neki. Megsajnáltam.”

Három történet – egyetlen tanulság: az Istenbe vetett hit mindenkifeleltisége. Végül az utolsó kérdés, de az első, amire van válasz.

Mit viszünk magunkkal mi, túlélők?

A gyászt, a fájdalmat, az indokolt vagy indokolatlan üldözöttségi érzést. De magunkkal visszük majd az igazi örömet, az igazi vigaszt, az igazi kárpótlást.

A gyermek, az unoka, a dedunoka világszemléletét. Nekik a vagon szó sem jelent. A gáz a fiatalok szlengje: baj van – gáz van... A tábor: az Szarvas! És amikor a falon megjelenik a jel, nem érzik, hogy menni kell...

De térjünk most vissza a gettó körüli eseményekhez.

Néhány évvel ezelőtt olvastam egy verset, amelynek két sora megmaradt bennem, ma már tudom, miért.

„Élünk, míg élünk, / De gyermekkorunk az Istennél is halhatatlannabb” – így szól a két sor, amely magyarázat is arra, hogy miért emlékszem sok mindenre, amit gyermekként a gettóban láttam és hallottam.

Közéleti körkép közgyűlés keretében

(folytatás az 1. oldalról)

Ami a fiatalokat illeti, nagyon fontos a tanítás, hogy példákat lássanak vallási életükből, kulturális életükből, a Maccabi jóvoltából még sporttevékenységeinkben is. A pályázatok során a kultúrával, a sporttevékenységekkel, a vallási élettel, egyszóval a közösségünk építésével fáradozó fiataljainkat kiemelten fogjuk támogatni, hogy büszke, emelt fővel járó zsidók váljanak belőlük.

Köszönöm a bizalmatokat, és azt, hogy meghallgattatok.

Streit Sándor

Nem szerettem volna befolyásolni a választást, éppen ezért nem kértem szót, de úgy gondolom, hogy a Heisler elnök úr által elmondott fölvezető szöveg sértő volt számomra. Sértő volt, mert nem hiszem, hogy ebben a teremben van olyan ember, aki ne ismerne. Nem hiszem el, hogy Budapesten olyan emberektől volt a mintavétel, akik a zsidóság körében forognak, és egy sem ismert volna. De azt sem hiszem el, hogy nem ismerik a BZSH tevékenységét, hiszen nagyon-nagyon ko-

Emlékszem a féltve őrzött levelezőlapokra, amelyeket elhurcolt hozzátartozóink küldtek Waldseeből: Jól vagyunk, egészségesek vagyunk – szól az egyszóveg.

Dehogyan tudtuk, hogy a rejtélyes Waldsee Auschwitzot jelenti... S a szöveg felülől diktált volt... hogy megnyugodjunk, ne aggódjunk – ha a feladó addigra már el is szállt a füstbe...

Hogy miért nem szólok a gettó mindennapjairól? Erről annyit: első gettó-prédikációm a 20. évfordulón tartottam. Amikor egy olyasféle dolgot mondtam, hogy „emlékeztek, amikor megfogadtuk, ha egy kancsó vizünk és egy darab kenyérünk lesz, nem kívánunk többet mást?” – ránézve hallgatóságomra láttam, többen bólogtattak.

Egy évtizeddel később egy hasonló mondatnál már csak a fele tette ezt.

Ma, itt és most nem tehetem, és már soha nem tehetem fel ezt a kérdést. Hát persze! Látva a fiatal és középkorú arcokat, tudomásul kell vennem: nincsenek közös emlékeink!

Elmondhatnám, mit láttam 45 telen a Klauzál téren. Nem teszem. Elmondhatnám, miket hallottam a pincében, az óvóhelyen – századmagammal. Nem teszem.

De azt elmondom, hogy esténként az égboltot figyeltük. Nem azért, mert a szoltárhoz hasonlító mondat jutott volna eszünkbe: az Ég felé emelem tekintetem, onnan jön az én segítségem...

Nem!

Mi az éjszakai égbolton az ostromló fegyverek torkolattüzéből, a szüntelen ágyúörgéssből próbáltunk következtetni, milyen távolságra lehetnek tőlünk.

Hogy kik?

Mi akkor a Szovjetunió Vörös Hadseregét vártuk.

Mert már kevés volt az élelem és sok volt a halott. És éktelen hideg volt.

68 éve, hogy megjöttek.

Én nem láttam, hogyan döntötte le az első tank a deszkapalánkot. De láttam a tankot, a ledöntött kerítést, és hallottam egy katonaruhás, csapzott, véres arcú tisztet, aki azt kiáltotta be a pincébe: FÁSISZTI KÁPUT! Majd mindjárt utána ékes magyar nyelven: Zsidó testvéreim, szabadok vagytok! Később tudtam meg, Illés Bélának hívták... Beregszászról jött.

Fásiszti káput! Hiszem és tudom, a szovjet tiszt és mi is akkor ezt örökre szóló, végleges érvényű kijelentésnek gondoltuk...

Közben hátraintett, és nyomában egy másik katona jött be. Egyik kezében fegyver, a másikban kenyér volt. Sötétbarna, kemény, alig ehető, de KENYÉR!

Fásiszti káput!

Gondoljátok el, drága testvéreim, hét évtizeddel ezek után milyen szép lenne, ha kormányunk a 2/3 birtokában valami olyat tenne, ami után mi, magyar zsidók azt kiálthatnánk a világ felé: MAGYARORSZÁGON FÁSISZTI KÁPUT!

Igaz, akkor nem lenne kiktől megvédeni bennünket...

Befejezésül a nagy angol államférfi mondását idézem: Az oroszok a szabadságot nem hozhatták el, mert az nekik sem volt...

Mi pedig kiegészítjük azzal, hogy viszont elhozták az ÉLETET! SZLÁVÁ GEROJÁM – ZICHERAJNOM LIVRÓCHÓ. Legyen áldás a mártírok és az érettség el-esett felszabadítók emlékére! Úgy legyen!

Ámen.

moly munka folyt itt. Amit a prezentációban fölmutatott a BZSH-Mazsihisz összemelésével kapcsolatosan, ahhoz annyit szeretnék mondani, hogy nem kevés, és ezt Andrásnak is tudnia kell, tehát nem kevés munkám volt abban, hogy a BZSH mai státusa mostanáig fennmaradjon ebben a formában, ami most van. Hiszen az egyházi törvény alapján valóban csak a Mazsihiszt ismerték el, a BZSH-t mint önálló egyházat nem, de azért, hogy elérjük mindazt a státust, amit pillanatnyilag betölt a BZSH, abban nem kevés munka volt. Szeretnék köszönetet mondani a tisztelt közgyűlésnek, azoknak is, akik jelen vannak, illetve azoknak is, akik nincsenek itt, illetve az elmúlt időszakban voltak a közgyűlések tagjai, akikkel együtt dolgoztunk. Bizonyára voltak vitáink, voltak nézeteltéréseink, de nyilván voltak olyan közös dolgaink is, amelyekre büszkék lehetünk, nemcsak ebben az eltelt 13 évben, hanem talán a jövőben is. Minden erőmmel arra törekedtem, amit itt hallottam a mostani elnököktől is, hogy a hitélet és a vallási élet erősítése mindenkor előtérbe kerüljön minden mással szemben. Számomra nagyon fontos, nemcsak azért, mert körzeti elnök vagyok, hanem azért is, hiszen a fennmaradásunk feltétele ez. Tudjuk, hogy vannak különböző egyesületek, vannak különböző irányzatok, de ez az irányzat, ez a működés, ahogy működött a BZSH, a budapesti zsidóság úgy gon-

dolom, reprezentálta a magyarországi zsidóságot, illetve nem szeretnék itt most különböző vitákba belemenni, mert nincsen ennek semmi értelme, igyekeztem mindent megtenni a magam módján, amit csak tudtam azért, hogy a Budapesti Zsidó Hitközség fennmaradjon, működjön, és minél jobban működjön. És ez nyilván nemcsak az én egyszemélyes munkám volt, hanem azoknak a munkája is, akik itt dolgoztak, és pillanatnyilag is itt dolgoznak az apparátusban, a Síp utcában. Szeretném megköszönni mindenkinek a segítő munkáját, az elnök úrnak szeretnék jó munkát, az ügyvezető igazgató úrnak, a Mazsihisz elnökének, a főkönyvelő úrnak, mindenkinek további jó munkát kívánni, és azt, hogy ha a következő választáson esetleg vitatkoznánk, vagy addig is, higgyék el, hogy senki, aki itt van a teremben, nem azért jön el és mondja el a véleményét, mert rosszat akar. Mindenki jót szeretne, és azt szeretné, hogy minél jobb legyen, minél tisztább legyen, minél átláthatóbb legyen, és azt gondolom, hogy ebben segíteni kell mindenkinek a munkáját. Még egyszer szeretném megköszönni valamennyiüknek, és mindenkinek jó egészséget kívánok és azt, hogy sokáig tudjunk még együtt vitatkozni vagy együtt dolgozni. Köszönöm.

Gordon Gábor Wallenberg-díjas

Együtt kell tiltakoznunk a nem demokráta, diktatórikus magatartásformák ellen – mondta *Balog Zoltán* emberierőforrás-miniszter az embermentő svéd diplomatáról, Raoul Wallenberg-ről elnevezett díj átadásakor Budapesten.

Az elismeréseket Balog Zoltán és *Erik Ullenhag*, Svédország integrációs minisztere adta át a Páva utcai Holokauszt Emlékközpontban.

A magyar tárcavezető az Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Raoul Wallenberg Alapítvány, a Raoul Wallenberg Egyesület, a Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége és a svéd nagykövetség rendezvényén úgy fogalmazott: talán nem véletlen, hogy éppen a Wallenberg-év zárultával alakult meg a jövő évben tartandó holokauszt-émlékév bizottsága, amelyben képviselteti magát Izrael, Ausztria, Németország és az Egyesült Államok is, mert „az emlékezés kultúráját, annak gyakorlását nem szabad abbahagyni”.

Balog Zoltán kiemelte: a demokrácia minőségét nem az adja meg, hogy hány párt van a parlamentben, hanem azok a magatartásformák, amelyek a demokraták megjelenítik. Utalt arra, a Raoul Wallenberg Egyesület azért alapította a díjat, hogy „a politikusok a díjazottaktól (...) tanuljanak demokráta magatartásformát”.

A miniszter rámutatott: azért szoktunk emlékezni azokra, akik kiálltak az üldözöttekért a diktatúra idején, hogy ne ismétlődhessen meg az, ami a diktatúrában történt, „és mégis,

bármilyen erős az emlékezés (...), megismétlődik”. Ez nem feltétlenül haláltáborokban vagy vallási, etnikai kisebbségek iránti direkt életfenyegetésben mutatkozhat meg, de „azzal a magatartással, amely lehetővé teszi, hogy (...) diktatúra legyen, nap mint nap találkozunk”. Többek között akkor, „amikor gyűlöletbeszéd vesz körül bennünket, amikor egyesek úgy gondolják, hogy a sajtószabadság arra való, hogy indulatot gerjesszenek kisebbségek tagjaival szemben” – tette hozzá.

Balog Zoltán reményét fejezte ki, hogy „együtt tudunk küzdeni mindennél, ahol a kisebbségi sorsban élők diszkrimináció éri”. Kitért arra is, hogy a roma szakkollégiumok a történelmi egyházak és a kormány „közös kedves gyermekei”, azokban több mint száz, roma származású fiatal tanul a felsőoktatásban.

Erik Ullenhag hangsúlyozta: „kötelességünk emléket állítani minden áldozatnak”, és dolgozni kell azon, hogy a holokauszt tragikus eseményei ne felejtődjenek el, ugyanakkor az embermentők történeteire is emlékezni kell, Wallenberg bátorságát pedig be kell mutatni az antiszemizmussal és a cigányellenességgel szembeni harc során.

A svéd kormánynak feltett szándéka, hogy küzdjön mindenféle idegengyűlölet és intolerancia ellen, és nem engedheti meg, hogy széles politikai befolyásra tegyen szert az idegengyűlölő párt, amely jelenleg a parlamentjükből is bekerült. Kötelességüknek nevezte, hogy megtanítsák

a fiatalokat arra, hogy tolerálják a kisebbségeket.

A miniszter megemlítette, kormányuk 50 millió svéd koronát fordít arra, hogy javítsa a romák helyzetét egyebek mellett szociális és oktatási téren, annak érdekében, hogy a roma gyermekeknek ugyanakkora esélyük legyen a boldogulásra, mint a többségi társadalomba született társaiknak.

A laudációkat *Sipos András*, a díjat odaítélő bizottság titkára mondta el. Baks község önkormányzatának kitüntetése kapcsán kiemelte: a Csongrád megyei településen a helyi önkormányzat törekszik arra, hogy lakosai megértésben tudjanak együtt élni egymással, ennek példaként említette, hogy az ottani képviselő-testületbe a lakosság 2010-ben a cigány nemzetiségi önkormányzatot egyik képviselőjét tagnak választotta.

A szintén díjazott, független dokumentumfilm *Bódis Krisztáról* közölte: fesztiválokat, kulturális és társadalmi megmozdulásokat szervez, és létrehozta az ózdi Hétes-telepi alkotó és fejlesztő programokat.

Csóka János Párol, az Újpesti Cigány Nemzetiségi Önkormányzat elnökéről elmondta: a budapesti kerületekben ő az egyetlen, aki folyamatosan megnyerte a kisebbségi önkormányzati választásokat. A díjazott 2010-től a Fővárosi Cigány Kisebbségi Önkormányzatok Szövetségének elnöke, részt vett az Újpesti Polgárcentrumban a holokausztkiállítás szervezésében.

Balog Zoltán átnyújtja a kitüntetést Gordon Gábornak

Gordon Gáborról, Az Élet Menete Alapítvány elnökéről a laudációban megjegyezte: másokkal együtt elindította az Élet Menete-émlékprogramokat Magyarországon és Lengyelországban, a zsidó őszi ünnepek után pedig minden évben megszervezi az Élet Menete-émlékestet.

A kitüntetett *Uhrin Anikóról*, aki 2011-es megalakulásától irányítja a Wáli István Református Cigány Szakkollégiumot, elmondta: a Debreceni Református Kollégium Óvodájának óvodapedagógusaként 2009/2010-ben komoly része volt az intézmény óvodai programjának átvezetésében, 2008-ban pedig fel dolgozta a Hajdú-Bihar Megyei Levéltár cigányokra vonatkozó, második világháborús hadigondozási iratanyagát.

Az 1912. augusztus 4-én született Raoul Wallenberg 1944-ben a budapesti svéd nagykövetség titkáráként

több ezer, egyes források szerint 20 ezer ember életét mentette meg azzal, hogy svéd úti okmányokkal látta el vagy védett házakba menekítette őket. A Vörös Hadsereg 1945 januárjában letartóztatta, a szovjet hatóságok állítása szerint 1947-ben börtönben halt meg, de egyes források tudni vélik, hogy még évekkel később is fogolyként élt.

Az eseményen megjelent *Ilan Mor*, Izrael magyarországi nagykövete, *Bölcskei Gusztáv*, a Magyarországi Református Egyház zsinatának lelkes elnöke, *Schiffer András*, az LMP parlamenti frakcióvezetője és *Csomós Miklós* főpolgármester-helyettes.

A rendezvény folytatásaként este hat órakor gyertyagyújtást tartottak a budapesti Pozsonyi út és a Raoul Wallenberg utca sarkán elhelyezett Raoul Wallenberg-émléktáblánál.

(MTI)

A Don-kanyar áldozataira emlékeztek

„Sokkal tartozunk a Don-kanyart megjárt munkaszolgálatosoknak” – jelentette ki *Hende Csaba* honvédelmi miniszter a Holokauszt Emlékközpontban, a doni áttörés 70. évfordulója alkalmából tartott megemlékezésen.

Szita Szabolcsnak, a HDKE ügyvezető igazgatójának szerkesztett beszédét a cikk alatt közöljük.

Sessler György, a Muszoe elnöke beszédében felidézte: hetven évvel ezelőtt, január 12. és február 9. között naponta tízezerrel pusztultak el vagy lettek hadifoglyok a doni hőmezőkön magyar katonák és munkaszolgálatosok. A feljegyzések szerint a szovjet frontra küldött közel 50 ezer munkaszolgálatosból csupán 6-7 ezer került haza. A halottak közül legalább 35 ezren árkok mentén elkaparva, jeltelen sírokban vagy temetetlenül porladnak Ukrajna és a mai Oroszország földjén.

A megemlékezés végén *Hende Csaba* avatta fel a központ épületének falán elhelyezett emléktáblát, amellyel az áldozatok előtt tisztelgettek.

A doni veszteségekről pontos adatok még ma sem állnak rendelkezésre. A 2. magyar hadsereg mintegy 93 500, más források szerint 120 ezer, illetve 148 ezer embert veszített el, az elesettek és a fogságba kerültek pontos számát megállapítani nem lehet. A doni katasztrófa a magyar hadtörténet legnagyobb veresége. Magyar katonaság a keresztes háborúk óta nem harcolt olyan messze a hazájától, mint akkor.

(MTI)

Szita Szabolcs beszéde

Gyásznapja van ma a magyar nemzetnek: lélekben a hét évtizede, a Don-kanyarban elvesztett honfitársainkkal vagyunk. A 2. magyar hadsereget ért súlyos vereség és következményeit idézzük fel; egyenruhás katonák és a haza fegyveres szolgálatától és az uniformistól eltiltott munkaszolgálatosok máig megrendítő szenvedéseit. Hamis, megtévesztő háborús propagandával távoli harcra küldött férfiak tízezreinek helytállását, viszontagságait, szenvedését és halálát. Áldozatuk hét évtized távlatából is megrázó, felejthetetlen.

Sokáig azt hallottuk, hogy Magyarország akkori vezetői ezt a hadsereget eleve leírták, tömegként áldozták fel messze a hazától, a németektől (persze tévesen) remélt előnyök ellenében. A valóságban nem azért küldték ki ezt

a sereget, hogy elpusztuljon, de *amiatt pusztult el, mert kiküldték*. Bizonyára sok kutatás foglalkozik még a kínzó kérdések elemzésével; a 235 000 tiszttól és honvédtől, valamint 39 000 munkaszolgálatosból álló hadsereg történetével, a hitleri birodalmat kiszolgáló akkori politikai elit, a hadseregvezetés felelősségével. Nemkülönböztetve a távoli hadi vállalkozásban elűntek tízezrei, az egykori katonai temetők felkutatásával.

Ezen a hétvégén gyásznapokat tartunk. Lehajtott fejjel, összeszorult szívvel a magyar hadtörténelem legtöbb áldozatát követelő vereségére emlékezünk. Minden halottra és eltűntre, a pergőtűzben sebesültekre, a hőmezőkön kőre fagyottakra és a hazaverdőöttekre. Itt, a holokauszt magyar nemzeti emlékhelyén, mély megrendüléssel és kegyelettel a munkaszolgálatosokra, családjuk és egykori közösségeik fájdalmaira emlékezünk. Gyászoljuk azokat a férfiakat, akiket faji, nemzetiségi, vallási alapon vagy politikai okból a frontra vagy hadműveleti területre küldtek.

Rájuk gondolunk, akik a honvédelmi kisegítő munkaszolgálatnak nevezett kényszer-munkát, rettenetes robotot a legteljesebb kiszolgáltatottságban, dermedten és fegyvertelenül teljesítették. Alaplatlan megalázták, kitagadták a nemzetből őket, tízezreik „valahol Oroszországban” vagy Ukrajnában jelöletlen sírokban nyugszanak máig.

Hogyan és miért történhetett ez meg? Megtörtént, mert a máig szégyenletes zsidótörvényeket kiagyalók és megszavazók, az *Endre Lászlók*, *Baky Lászlók*, *Werth Henrikek*, *Muray Lipótok*, *Bosnyákok és Rajnisok* és számos más céges, velejéig elfogult antiszemita nem akarta őket többé a magyar határokon belül látni. Ők voltak, akik a haza, a nemzet érdekei ellenében tettek. *Órsérváltást, történelmi igazságtételt hirdettek*, s közben hangosan lehazárolták az embertelenségek ellen fellépő *Nagy Vilmos* honvédelmi minisztert, *Bajcsy-Zsilinszky Endre*, *Kéthly Anna*, *Schlachta Margit* képviselőket. És bárkit, aki a munkatáborosokért, a munkaszolgálatosokért szót emelt.

A honvédség keretében a munkaszolgálatosok többségét faji alapon a zsidók tették ki. De így szolgáltak a behívott szerbek, vendek, románok, ruszinok és rutének, a cigányok, valamint a szombatisták és a Jehova tanúi. A poli-

tikaiik ún. „különleges” századaiban szakszervezeti tisztségviselők, „egyenlenséget szító” értelmiségiek, baloldalinak vagy egyéb okból kényelmetlennek számító, titkos belügyi nyilvántartásban szereplő személyek – keresztények, zsidók – indultak végzetes útjukra, amely gyakran halált hozott rájuk.

Valamennyiük esetében a munkásszázadok hadműveleti területen vagy az arcvonalban szállításkor és rakodáskor, utak és hidak, mások bunkerek építésén dolgoztak. Sokféle utász- és árkász munkát végeztek. Polgári ruhában, saját felszerelésükben – a legtöbbször pihenőnap nélkül – robotoltak. A tábori zsidó munkásszázadok tagjaira nehéz műszaki feladatokat róttak, azzal az indokkal, hogy „tanuljanak meg dolgozni”. Ami azt is jelenthette, hogy kézzel aknátlánítsák a terepet. Mindezt legelőször megvetést, gyakran verést, leírhatatlan szidalmakat, minimális és silány élelmezést kaptak. *Igaztalanul megbélyegzetten, kirekesztve és védtelenül* szenvedték meg az öldöklést olyan körülmények között, amikor leginkább a páncélszék, a fegyver ürmereje és a lőszer mennyisége döntött élet és halál felett.

A nemzeti önismeret javára *Nemeskürty István* a *Requiem egy hadseregért* c. kötetében újra felhívta a figyelmet a Horthy-rendszerben elhallgatott, szinte ködbe vesztett tényre, hogy, mint fogalmazott, „a magyar zsidóság a honvédség 1848-as hősi megszületése óta vértel írt be nevét a magyar honvédség történetébe”. Tisztelettel emlékeztetett az első világháború zsidó katonáira és tisztjeire, „*akik arany és ezüst vitézségi érdemmel tértek vissza a frontról*”.

A tábori munkaszolgálatosok 1943 első két hónapjában 21 000 főnyi veszteséget szenvedtek el. 1943. április 16-án *Horthy Miklós* kormányzó *Klessheimben Hitlerrel* tárgyalt. A *Führer* hangos szemrehányásaival és vádjaiával szemben a szövetséges hűség egyik bizonyítékaként a magyarok háborús áldozatvállalását hangsúlyozta. A honvédség addigi veszteségét 146 000 halottban és 30 000 sebesültben határozta meg, egyben – némi túlzással – kijelentette, hogy „*beszámítandó még a zsidó munkaszolgálatos zászlóaljok harminchatezer főnyi összevesztése*” is.

A hadtörténészek szerint hozzávetőlegesen

120 000 főre tehető azoknak a honvédeknek és munkaszolgálatosoknak a száma, akik hősi halált haltak, fogságba estek, illetve megsebesültek a 2. magyar hadsereg több mint egyéves keleti hadszíntéri tevékenysége alatt. A veszteségi listák, hiányos összesítések további kutatást igényelnek, de a nemzet szellemi vagyónát is felmérhetetlen pusztítás, veszteség érte.

Munkaszolgálatban, nyomorúságban vesztette ezeket között életét *Benczés Tibor* publicista, *Berkó Sándor* költő, *Csánk Endre* rovatvezető, *Donáth György* újságíró, *Földes Ferenc* művelődéskutató, *Gál Imre* újságíró, *Kasztel András* újságíró, *Komlós Jenő* újságíró, *Pásztor Béla* költő, *Rejtő Jenő* író, újságíró, *Salamon Ernő* publicista, *Sík Béla* pécsi újságíró, *Szirtes Andor* publicista, *Vági Miklós* kassai költő, *Vári Péter* riporter, *Vér György* újságíró. Az ukrainai szolgálat lett a végzet *Bálint György* íróinak, *Petschauer Attila* olimpiai bajnok kardvívónak, újságírónak, *Harmath Imre* korszakíróknak.

Áldozatok százait követelte a szerbiai, bori munkaszolgálat. Munkaszolgálatosok további százait gyilkolták le Cservenkán, Pusztavámon, Kiskunhalason. *Radnóti Miklós* költő megölték Abdán, 1945 elején erődítő munkaszolgálatban hullott az enyészetbe *Doros Ferenc* hírlapíró, *Elek János* riporter, *Gosztonyi Lajos* újságíró, *Nagy György* színész és rendező, *Székely Tibor* író, *Tamási György*, a tudományos irodalom egyik nagy ígérete. A sopronbányai munkatáborban kiszendvedett *Vándor Sándor* karmester, *Balfon* európeai irodalmárok, mint *Szerb Antal*, *Sárközi György* és *Halász Gábor*. A nem teljes névsor hét évtized után is az égbe kiált! Figyelmeztetés a gyűlölet, a kirekesztés és az üldözés minden mai megnyilvánulása ellen.

Mostani gyászünnepeinkön a HDKE Köz-alapítvány nevében szívből köszöntöm Önöket. Megtisztelő megjelenésük, az egykori kisegítő munkaszolgálatosokkal és családjaikkal, a túlélők szervezeteivel való együttérzésük bátorítás felelős munkánkhoz. A közös emlékezésért és a táblaavatás alkalmából fogadják legteljesebb hálánkat.

IZRAELI

SZÍNES

Jeruzsálem hófehérben

Régen láttunk ennyire csapadékos telet. Errefelé szinte kizárólag a téli hónapokban hullik csapadék, a leggyakrabban eső formájában. Öt vagy hat aszályos tél után végre megnyíltak az ég csatornái, és bőséggel árad az áldás a szomjas földre. Néhol túlnőtül is nagy bőséggel.

Izrael legfontosabb édesvíztartaléka, a Kineret (a Genezáret-tó) telőben, bár még hiányzik vagy két és fél méter a pótláshoz.

A héber nyelv is tanúsítja az eső fontosságát. A bráchá áldást jelent, a majdnem ugyanúgy írt brechá vízmedencét.

Az elmúlt napok kiadós esőzése a lehűlés tette fel a koronát: a 800 méter magasságban fekvő Jeruzsálem fehérbe öltözött. Újságírói nyelven ez hír. Már este bizonyosra lehetett venni, hogy a másnapi lapok hóborította jeruzsálemi képeket közölnek a címlapon. Mi is megteesszük.

A Golán és a Gálila (Galilea) magasabb vidékei is hótakaróba öltöztek, ugyanígy a fővárostól délre fekvő Hebron is.

A hét végén némi felmelegedés várható, a frissen esett hó hamar el fog olvadni.

A mezőgazdaságban milliós károkat okoztak az özönvízszerű esőzések. Több városban áramszünet volt. A heves záporok-zivatarok országszerte fennakadásokat okoztak a közlekedésben. A rendőrség, a katonaság nem egy helyen mentett ki autókat és gyalogosokat a megáradt időszakos patakok által elöntött országutakról. Még az a csoda is megesett, hogy az izraeli és a palesztin rendőrség együttműködött a mentésben...

H. L.

Palesztin Hatóság helyett Állam

A Wafa palesztin hírügynökség közölte: *Mahmúd Abbász* palesztin elnök elnöki rendelettel hivatalosan Palesztin Államra változtatta az eddig használt Palesztin Hatóság megnevezést.

Ezentúl a Daulat Filasztín, illetve State of Palestine névnek kell szerepelnie minden, a ramallahi kormányzat, illetve annak külképviseletei által kibocsátott hivatalos okmány fejlécén.

A jelképes lépés öt héttel követte az ENSZ Közgyűlésének 2012. november 29-i határozatát, amely a Palesztin Autonómia státusát „nem tag megfigyelő állam” szintre emelte.

(Háárec portál)

A felirat: Filasztín

A légierő csak a töredékét...

Amir Esel vezérőrnagy, az Izraeli Légierő parancsnoka a pilóta-tisztiiskola frissen végzett növendékei előtt a fegyverem chácérim bázisán tartott beszédében kijelentette: a közelmúltban lezajlott Felhőoszlop hadművelet során a légierő csak egy töredékét mutatta meg képességeinek.

„Légierőnk bármely távolságra elér, és ha valahonnan támadás ér bennünket, az ellencsapástól az egész Közel-Kelet visszhangozni fog” – mondta a tábornok, szavait főként Teheránnak címezve.

A végzős pilóták ünnepségén *Benjámín Netanjahu* miniszterelnök is jelen volt, és azt mondta: „A Felhőoszlop hadművelet valamennyi bevetésében a légierő minden igyekezetével kímélni próbálta a civil lakosságot. E magatartás pontosan az ellenkezője a Gázai övezetből rakétázó terroristák gyakorlatának, akik éppen a polgári lakosságot, a sűrűn lakott városokat célozták meg.”

A kormányfő kitért a palesztin és az Izraellel ellenséges tényezők vádjaira, miszerint az Izraeli Hadsereg háborús bűnöket követett volna el. „Szíria légereje saját lakosságát irtja, de ott senki nem aggódik amiatt, hogy nemzetközi egyezmények semmibeértelmezésére vonják.”

Tel-Awifi

A közeljövőben egész Tel-Avivot lefedő az ingyenes, 20 megabyte-os sebességű wifi-hálózat. Ez azt jelenti, hogy az „első héber városban” internet-hozzáférés lesz utcán és téren, parkban és kávézóban, minden nyilvános helyen, éjjel és nappal, a hét minden napján.

A fejlett technológiával rendelkező államok sok városában ez már régóta természetes szolgáltatás. Tel-Aviv önkormányzatának a projekt 6 millió sékelébe (1,6 millió dol-

lár, 1,2 millió euró, 355 millió forint) kerül. A nagyvárost befedő hálózatot néhány hónapon belül az izraeli Motorola Solutions cég összesen mintegy 80 állomás fokozatos kiépítésével valósítja meg.

Elsőként a leglátogatottabb helyek: a tengerpart, a nagy parkok és a város sugárútjai részesülnek a wifi „áldásaiban”.

Az Izraeli Vasutakon már megszokott az ülések közötti asztalokra vagy az ölekre fektetett lap-

topok látványa, amelyeken az utasok a vasút wifi szolgáltatása révén böngésznek a világhálón. Ez a rohamosan terjedő okostelefonok használatát is lehetővé teszi.

H. L.

Elveszett törzs készül Izraelbe?

Az izraeli kormány az Indiában és Burmában élő, egykor elveszett ókori zsidó törzs mai leszármazottainak hazatérését készíti elő.

A tíz elveszett törzs egyikéből, Menasse törzsből származó, jelenleg Indiában élő közösség zsidó származását 2005-ben bizonyította be *Shlomo Amar* rabbi, aki szerint a betérés után teljes jogú zsidónak kell őket tekinteni.

A zsidó felmenőkkel rendelkező, Izraelen kívül élő zsidók bevándorlását elősegítő Shavei Israel nevű szervezet 2005 óta foglalkozik az indiai zsidók ügyével. 2007-ben 230 személyt vittek Izraelbe a Bnei Menashe közösségből, végül az Olmert-kormány nyomására leállították a folyamatot. Az akkori belügyminiszter viszont nemrég azt mondta: „A kormányban láthatóan vannak olyanok, akik arra gondolnak, hogy miután ezek az emberek Izraelbe jöttek és betértek a zsidóságra, a jövőben szavazni is fognak.”

Michael Freund, a Shavei Israel alapítója és elnöke az ügy érdekében évek óta lobbizik a Netanjahu-kormányánál, mivel korábban a miniszterelnök egyik tanácsadójaként dolgozott. Freund hálás az izraeli kabinet döntéséért, melynek értelmében a Bnei Menashe közösség első, 275 tagú csoportja Izraelbe vándorolhat. „Öt év alatt ez lesz az első csoport, amelyet Izraelbe hozunk” – közölte a Jerusalem Postnak adott interjújában.

A Shavei Israel állja a repülőgépjegy árát és a csoport kezdeti lakhatási költségeit. A szervezet lakhatási központot is létrehozta, ahol a bevándorlók izraeli tartózkodásuk első néhány hónapját eltölthetik. Ez idő alatt a hivatalos, állami procedúrákon túl a rabbinikus hatóság betérési tanfolyamán vesznek részt. Ezután többségük Észak-Izraelbe költözik, Akkóba és Kirjat-Malachiba.

Freund elmondta, hogy szervezete nem kap állami támogatást. Amerikai és európai filantrópok magánadományaiból tartják fenn magukat, és a Nemzetközi Keresztény Nagykövetség is támogatja őket.

„A Bnei Menashe áldás Izrael és a zsidó nép számára. Tagjai keményen dolgoznak, fenntartják saját magukat és családjukat, az Izraeli Védelmi Erőknél szolgálnak, és gyönyörű gyerekeket nevelnek fel. A Bnei Menashe visszatérése Izraelbe bibliai és történelmi csoda.”

Az Izraelbe készülöket a Shavei Israel indiai központjai felkészítik a kivándorlásra, héber nyelvet tanít-

nak nekik, és megismertetik őket a zsidó hagyományokkal, az izraeli étellel.

Az elmúlt 15 évben a Shavei Israel körülbelül 1700 Bnei Menashe-zsidót vitt haza, de a szervezet információi szerint további 7000 személy él még Indiában, aki alijázni szeretne.

(Danielle Ziri / Jerusalem Post, Mazsihisz)

Izrael az Abu Dzsihad elleni akcióról

Egy izraeli lapjelentés szerint Izrael első ízben ismerte be, hogy 1988-ban Tuniszban meggyilkoltatta Abu Dzsihadot, a Palesztin Felszabadítási Szervezet második számú vezetőjét.

A Jediót Ahronót azt írta: a katonai cenzúrával folytatott féléves tárgyalás után engedélyezték, hogy közlétegye az ügy részleteit.

Az Abu Dzsihad ellen Tuniszban, a PFSZ akkori székhelyén végrehajtott akciónak az volt a célja, hogy „lefejezzék” a megszállt területeken 1987 decemberében kitört első palesztin felkelést, amelynek Dzsihad az egyik külső vezetője volt.

Az Abu Dzsihad – valódi nevén Hálil el-Vazír – elleni akciót a hadsereg legelittebb egységének számító vezérkari kommandó 26 tagja hajtotta végre, Nahum Lev parancsnoksága alatt. Az egység akkori parancsnoka *Móse Jalon* jelenlegi külügyminiszter volt.

Egy halála előtt, 2000-ben készült interjúban, amely most jelent meg, Nahum Lev elmondta a Jediót Ahronótnak, hogy a titokban partra szállt kommandós csapat két csoportra oszlott. Az első, nyolcfős csoport Nahum Lev parancsnoksága alatt autón közelítette meg 500 méternyire Abu Dzsihad házáat. Egy nő ruhába öltözött katona kíséretében – akivel éjszaka andalgó párocskát alakított – Lev egy bonbonosdobozba rejtett hangtompító pisztollyal közelítette meg a villát. Lelőtt egy kocsiiban szendergő őrt, majd a második csoport behatolt a villába.

A maszkos kommandósok előbb a második őrral végeztek, a villa pincéjében alvó kertészt szintén megölték. „Kár volt érte, de amikor ilyen műveletet hajt végre az ember, gondoskodnia kell arról, hogy minden lehetséges ellenállást felszámoljon” – mondta Nahum Lev.

Az Abu Dzsihad hálószobájához vezető lépcsőn a parancsnokot megelőzte az egyik társa, és ő lött elsőként a palesztin vezetőre.

„Abu Dzsihadnak minden valószínűség szerint volt pisztolya. Kiltettem rá egy hosszú sorozatot, úgyelve, hogy ne sebesítem meg a feleségét, aki közben bejött a szobába. Meghalt. Mások is rálőttek, hogy megbizonyosodjanak róla, valóban halott” – tette hozzá Nahum Lev.

(ma.hu/MTI)

Minden áldás fentről jön

A legutóbbi hétvége bő esőzései negyed méterrel megemelték a magyarországi Genézaret-tóként ismert Kineret vízszintjét.

A tó Izrael vízszükségletének negyedrésztét elégíti ki.

Ilyen mérvű hirtelen emelkedés a tó vízszintjében legutóbb húsz éve, 1992-ben volt.

Izraelben – és a régióban – csak a

három-négy téli hónapban hullik csapadék, decembertől legfeljebb márciusig, nagy ritkán áprilisig.

Az utóbbi hat év aszályosnak bizonyult az adott időszakban leesett kevés csapadék miatt, így a mostani őrrendes hírek ellenére még 3,22 méter hiányzik ahhoz, hogy a tó elérje rendes szintjét.

H. L.

Tu bisváti kínálat

Heisler András: A BZSH jövője

Jelen sorok írója a Budapesti Zsidó Hitközség (BZSH) december 20-i elnökválasztó közgyűlésén felvázolta, hogyan látja a BZSH helyzetét, és milyennek szeretné látni a jövőjét. Többek biztatására jelen publicisztikában adja közre gondolatait – az Új Életben keresztül (talán) célzottan a szélesebb zsidó közélet felé. A leírtak bizonyára nem hibátlanok, de mindenképpen a segítő szándék születte. Elsősorban gondolatébresztőnek készült – a budapesti és vidéki zsidóság valódi közösséggé szervezésének reményében. Ezért akiben gondolatot ébreszt, induljon ki abból, amiből a cikk írója: a budapesti zsidóságnak lépést kell tartania az öt körülvevő, gyorsan változó világgal. A szerző a cikket vitaindítóknak szánja, ezért az írásban található sarkos megfogalmazások szándékosak.

Egy ellentmondás

A szélesebb zsidó közvélemény a BZSH-ról, annak működéséről, intézményeiről vagy akár vezetőiről vajmi kevés információval rendelkezik. Nem tudják a szervezetet megkülönböztetni a Mazsihisztől, nincs fogalmuk arról, hogy a budapesti zsinagógai körzetek hogyan szerveződnek, nem ismerik a BZSH intézményrendszerét, működésének területeit, oktatási és szociális aktivitásait, s nem ismerik vezetőiket sem. A magyarországi zsidó közösségekben a BZSH egy fontos szervezet, működése viszont „arctalan”. Pedig ez a szervezet Kelet-Közép-Európa talán legnagyobb zsidó hitközsége. Nincs másik, mely ennyi működő zsinagógával rendelkezne, ekkora tagsággal bírna, ilyen jelentős intézményi hálózata lenne, s az ingatlanjárdék révén ennyire stabil és meghatározó pénzügyi forrásokat mondhatna magáénak. Egy különleges adottságokkal rendelkező, de a közélet számára alig látható szervezetről van tehát szó – ami nyilvánvalóvá teszi a szervezet működésében rejlő ellentmondást.

A feloldás

Az ellentmondás feloldására legalább két úton lehet elindulni. Mindkettő önmagában logikus, koherens rendszert képes alkotni – annak ellenére, hogy merőben eltérő megoldásra tesznek javaslatot.

– Az első megoldási javaslat a jelenlegi helyzet tudomásulvételéből indul ki. Ezek szerint a BZSH nem látható szervezethez létezik, ergo nincs is szükség önálló működésére. A BZSH-t alkotó zsinagógai körzetek legtöbbször ugyanis azonos nagyságú vagy nagyobb, mint a Mazsihisz taghitközségei, a körzetek felelős választott vezetőikkel rendelkeznek, zsinagógájuk vallási, kulturális életét ma is többségében önállóan szervezik, és a körzetek mögötti alapítványok az önálló körzeti működés legalizálásának irányába hatnak. Vagyis a körzeteket hitközségekké alakítva, azokat a Mazsihiszbe önálló hitközségekként tagosítva a BZSH szervezete viszonylag nagy sebességgel megszüntethető. Persze intézményei működéséről továbbra is gondoskodni kell, de a Mazsihisz intézményhálózatába rendezve az átalakítás nagyobb katarzisz nélkül megoldható. A változás akár egy éven belül végrehajtható. Ráadásul az elmúlt években a Mazsihisz és a BZSH működtetésének tendenciája pontosan ebbe az irányba mutat.

Igaz, a jelenlegi működés többnyire rövid távú személyes vezetői érdekek mentén szerveződik, hosszú távon – és ebbe már bele lehet számítani az elmúlt néhány esztendő számos közéleti tévesztését is – rendkívüli kockázatokkal és károkkal jár. Az elmúlt ciklusok alatt a BZSH nagyon is tudatosan kiferatott a zsidó közéletből. A régió legnagyobb zsidó hitközségeként nincs önálló honlapja, a központi „Mártír-istentiszteleten” kívül szinte nincs önálló aktivitása, intézményhálózatának működése mesterségesen, a funkcionalitás teljes mellőzésével keveredik a Mazsihisz intézményeivel, előjárósága csak formálisan működik, közgyűlései az érdektelenség homályába vesznek.

A BZSH szervezetének a Mazsihiszbe történő beolvadása viszonylag egyszerű folyamatként ugyan levezényelhető, de a budapesti neológ zsidóság fentiekben vázolt átszervezése hosszú távon nem képes a neológia érdekeit szolgálni. Az elkülönítetten működő budapesti zsinagógák önálló érdekvédelmi, érdekképviseleti hatékonysága korlátozott lenne, a nem neológ hitközségekkel fennálló versenyhelyzetben a helyi neológ kisközösségek alulmaradnának, de legfőképpen fejlődési lehetőségeik esélye csökkenne drasztikusan. Mindezek egyértelműen a budapesti neológia maradék súlyának megszüntetéséhez vezetnének. Ezt az utat választani ezért súlyos hiba lenne.

– A második megoldási lehetőség szerint a jelenlegi működési logikát újragondolva, a BZSH-t egy mindenki által jól látható, markáns, erős sugárzó szervezettel kell alakítani. A cikk további része erről az útról kíván szólni.

– A második megoldási lehetőség szerint a jelenlegi működési logikát újragondolva, a BZSH-t egy mindenki által jól látható, markáns, erős sugárzó szervezettel kell alakítani. A cikk további része erről az útról kíván szólni.

Alapvetések

Megkerülhetetlen, hogy a BZSH működésével kapcsolatban végigmennünk egy nagyon fontos folyamaton. Ez a szervezet missziójának, céljainak és az elérték érdekében kiépítendő stratégiájának a meghatározását jelenti. Az elmúlt 20 évben elmaradt erről a közös gondolkodás. A szervezet működik, intézményeit fenntartja, de jövőképe, megfogalmazott céljai nincsenek, munkájából hiányzik a tudatos stratégiaépítés. E hiátusok okán működése egyre inkább intézményeinek fenntartására, illetve az apparátus egzisztenciális biztonságának megőrzésére szorítkozik, ami a fejlődést, a kihívásokkal történő szembenézés képességét gátolja. Jövőt erre alapozni nem lehet. Az alapokat csak komoly, intellektuális munkával lehet lerakni. S közben ügyelni kell arra, hogy ez a folyamat ne egy szűk, Síp utcai belső körnek a beszélgetésére redukálódjon. A párbeszédbe be kell vonni azokat a zsidó közéleti személyiségeket, akik hajlandók és képesek szentítvén reagálni a közönséget kínzó kérdésekre, meg kell szólítani az érintett civil szervezeteket, mert véleményük a jövő tekintetében fontos lehet. Egy széles társadalmi elfogadottsággal bíró cél és stratégia meghatározása a végrehajtás sikerének záloga.

Az előzőekhez hasonló súlyú kérdés a Mazsihisz és a BZSH pozícionálása. Mindkét szervezet kulcsfontossággal szerepelhet a magyarországi zsidóság jövőjében, de más és más funkciókkal. A Mazsihisznél a jövőben erősíteni kell a szövetségi, a BZSH-nál pedig a hitközségi jelleget. A két szervezet jelenlegi egybeomlása a Síp utca súlyos hibája és káros gyakorlata. A két szervezet működését, funkcióit és feladatait a jövőben élesen el kell választani egymástól. Nem helyes, hogy egybefolyjanak a nyelvelési rendszerek, hogy osztályok tevékenysége átnyúljon a másik szervezet területére, hogy intézmények egyes funkciói egyik, más funkciói pedig a másik szervezethez kapcsolódjanak, s nem helyes az sem, hogy mindkét szervezet ügyvezető igazgatója azonos személy. Amennyiben a Mazsihiszt ernyőszervezetnek gondoljuk – s talán ebben az egy pontban egyetértés van az érintettek körében –, úgy ennek az ernyőnek a legvastagabb, legstabilabb része az ernyő nyelve: ebben az analógiában ez a BZSH lenne. A vidéki hitközségek a vékony és törékeny fémszálak, melyek egy-egy konzollal a nyélre (a BZSH-ra) támaszkodnak. S mindezek együttesen feszítik ki a szövettet, mely jelen analógiában a Mazsihiszt testesíti meg.

Csak a különböző funkciók, a különböző anyagok és szerkezetek képesek az ernyő kifeszítését úgy megoldani, hogy vihar esetén hatékony védelmet tudjon nyújtani. Vihar pedig van körülöttünk bőven.

Nem rangsorolható a harmadik elméleti megfontolás fontossága, hiszen ez is alapjaiban hat a BZSH működésére. A neológia mozgalmát szükséges lenne a nemzetközi zsidó mozgalmakhoz pozícionálni. Miközben a szervezet hangsúlyozza és büszkén vállalja a neológia egyediségét, elmarad az érdemi kapcsolatok kiépítése mindazokkal a zsidó világmozgalmakkal, ahol – akár a neológia egyediségének feladása nélkül is – a BZSH szövetségeseket tudhatna maga mögött. Kelet-Közép-Európa legnagyobb zsidó hitközségeként, a rabbikar vezetésével – ha kell, nemzetközi szakteknétek bevonásával – ennek a munkának az elvégzése nem megkerülhető, még akkor sem, ha valójában a neológ mozgalmat alkotó zsinagógák maguk is egymástól eltérő vallásgyakorlattal működnek. Be kell látni, hogy számos közéleti csatában – legyen annak alapja akár más vallási irányvonalat képviselő zsidó hitközség, akár bármilyen egyéb szervezet – szövetségesek hiányában a BZSH lényegesen sérülékenyebb.

Kétségtelen, hogy a BZSH rendkívül fontos intézményi hálózattal rendelkezik. Az iskola és a szociális otthon mellett a zsidó lét alapinfrastruktúráját biztosítja a szervezet. A BZSH intézményfenntartói jogainak gyakorlását azonban gyökeresen át kell alakítani. Hosszú évek óta a BZSH és intézményei közötti legfontosabb kapcsolat a költségvetés szűk köldökzsinórja – ami rendkívül fontos, de kevés. Kevés, mert így az intézményi célok önjárókká válnak, s gyakran nem a BZSH stratégiáját, hanem az intézmény saját céljait, vagy rosszabb esetben kizárólag annak fennmaradását szolgálják. A jelenlegi gyakorlattal ellentétben ezért a jövőben az intézményi célokat a BZSH stratégiájával összhangban kell meghatározni, s e stratégiának kell alárendelni. Vagyis minden saját intézményt a BZSH stratégiáját megvalósító egységnek kell tekinteni, s a szervezeti irányítási feladatait ennek érdekében rendezni.

Operatív feladatok

A működés átalakítása, a BZSH átpozícionálása számtalan operatív feladatot állít a szervezet elé. Néhány fontosabb teendő, a teljesség igénye nélkül:

– Újra kell alkotni a BZSH alapszabályát és választási szabályzatát. A 2011-es év botrányos választási eljárása rávilágított a jelenlegi szabályok tarthatatlanságára. A huszonkét éve megalkotott dokumentumok máig változatlan formában rögzültek, s nem illeszkednek az elmúlt időszak változásaihoz. Az 1990-ben jó szándékkal megíródott alapszabály mára a fejlődés korlátjává vált. A szervezet legfőbb döntéshozó testületébe történő delegálási rendszer torz, így a közgyűlések döntései valójában a menedzsment működésének legalizálását szolgálják. A választási rendszer felépítése pedig csak formálisan demokratikus. A választók és választottak közötti egzisztenciális függés képes a választások eredményeit eleve meghatározottá tenni.

– Tudatos munkával egy, a jelenleginél szorosabb kapcsolati hálót kell kiépíteni mind a magyarországi nem neológ hitközségek, mind a zsidó civil szervezetek felé. Ez nem önfeladás, hanem tudatos építkezés lenne. S nem megkerülhető, hogy Kelet-Közép-Európa legnagyobb hitközségeként önálló nemzetközi kapcsolatok kiépítésében is lépések történjenek – részben a már említett szövetségi háttér megalkotása kapcsán.

– A jövőben meg kell teremteni a BZSH szervezetének PR-tevékenységét. Ezt a hiányzó funkciót pótolni

Útikalauz önmagunkhoz

(Sólyom Anna: Párnafilozófia)

Már a régi görögök is tudták, hogy ismereteink kezdete önmagunk megismerése. A szerző könyve többretegű: életrajz, filozófia, lélektan és életvezetési útmutató. A cím nyilván azt az írói szándékot teljesíti ki, hogy az életvezetési tanácsok mögött ott áll a filozófiailag kibélelt háttér. *Sólyom Anna* úgy ad tanácsot, hogy közben saját útkeresését is felfedi. Végigjárja a könyvben azt az utat, melyen ő is megtalálta önmagát.

A keresőknek szól a könyv. Azoknak ad kapaszkodót, akik nem akarnak eltévedni az élet labirintusában. A tudatos életvezetéshez ad kulcsot, mely felnyitja lelkünk zárait. Közben ismerkedünk nagy filozófusok gondolataival: Platón barlanghasolatával, Hume oksági kapcsolatrendszerével, Kant etikájával. Tudatosítja a szerző velünk az élet változó jellegét. Az élet nem kényelmes, befejezett egész, hanem állandó mozgás, állandó úton levés. Ehhez az úton levéshez ad szellemi muníciót. Hogyan éljük meg sikereinket és kudarcainkat, hogyan változzunk a változó világban lelki békénk megvalósítása érdekében.

Az egyén magában hordozza az ősök árnyait. Azok emlékéből erőt meríthetünk. Sólyom Anna így ír erről: „Emlékszem, apai dédnagyanyám hetéves korom körül halt meg, kilencvennyolc éves korában. A legvidámabb asszony volt, szeretettel és csupa mosollyal. A család minden férfi tagja odaveszett a munkaszolgálatban vagy deportálásban... mégis tudott még mosolyogni és kedves lenni, szeretni.” Mint később említi, a hit adta az erőt ehhez.

Frankl osztrák pszichiáter-filozófust idézi, aki szerint az élet értelmét kell a legválságosabb időszakban is keresnünk. A legembertelenebb szituációból is az kerül ki győztesen, aki megőrizte emberségével a szenvedés fölé tud kerekedni. A koncentrációs táborok lélektanával lehetne ezt alátámasztani.

Mint fentebb írtuk: az élet utazás. Erre a kalandos útra hív és ad útmutatót Sólyom Anna, hogy megossza az olvasóval az együttes utazás szépségét a szellem és a lélek tájaira.

(Alexandra Kiadó, 2012. 254 o.)

László József

Az Igaz Emberek megsegítéséért

Az 1944-es borzalmas időkben hálálal, felkoncolással fenyegették az üldözött zsidókon segítőköt, mégis akadtak néhányan, akik becsületből, emberségből vállalták a hatalmas kockázatot, és búvóhelyet nyújtottak az üldözötteknek. Igaz emberségükért Jad Vasem-kitüntetésben részesültek a zsidó államtól.

Értük: az Igaz Emberekért jött létre alapítványunk 1992-ben. Célunk az volt, hogy a különböző erkölcsi elismeréseken túl némi anyaggal is kifejezzük hálánkat a szociálisan rászoruló magyarországi Jad Vasem-kitüntetettek iránt. Az elmúlt 20 évben összesen 18 539 000 Ft támogatást nyújtottunk 542 alkalommal. Ebből 2012-ben 710 000 Ft-ot kapott 14 kitüntetett.

Támogatásokhoz szükséges pénzt főleg a volt zsidó üldözöttektől és hozzátartozóiktól gyűjtöttük össze, de forrásként szolgált az alapítványunknak évenként felajánlott 1%-os jövedelemadó is. A gyűjtés egyre nagyobb nehézségekbe ütközik, mert számtalan nemes célú alapítvány küzd az adományokért, gyakran a miénkét sokszorosan meghaladó apparátussal.

2012-ben összesen 505 500 Ft adomány érkezett alapítványunkhoz.

kell. A szervezet céljait támogató professzionális PR-munkával a hitelesség, a proaktivitás felé kell a BZSH tevékenységét elmozdítani. Nyilvánvaló azonban, hogy bármilyen rafinált PR-módszerek kerülnek alkalmazásra, megfelelő működési és pénzügyi transzparencia nélkül a szervezet hitelessége csak vágy marad. Pénzügyi folyamataink rögzítésének rendszerét meg kell változtatni. A két és fél milliárdos szervezetnél már mindenképpen indokolt lenne a pénzforgalmi könyvelés helyett a vagyonelemeket is tartalmazó mérleg készítése. S a vágyott hitelességhez a külső, független elengedhetetlen. A hitelesség pedig szorosan kapcsolódik az adományozáshoz, aminek jelenlegi mértéke vices vagy botrányos – kinek-kinek ízlése szerint.

S az operatív feladatok így lassan rendszerbe szerveződnek. Végrehajtások – egymással szoros összefüggésben – életre kelti a szervezetet: a megfelelő szabályzatokkal támogatottan működő, transzparens, erős kapcsolati hálókkel rendelkező BZSH irányába a bel- és külföldi adományozási hajlandóság emelkedni fog. És aki adományoz, az nemcsak források biztosítását vállalja, hanem elkötelezettséget, felelősséget

Ezúton is őszinte köszönetünket fejezzük ki az együtt érző 33 magán-személynek. A beérkezett pénzekből az egyes igénylők szociális körülményeitől függően osztottuk ki a támogatásokat, 30 000 Ft-tól 60 000 Ft-ig. A kuratórium tagjai díjazás nélkül végzik munkájukat.

Az 1%-os adófelajánlások összege tavaly 150 705 Ft volt. A felajánlásokat az adományok kiegészítéséül támogatásra fordítottuk, és ezúton fejezzük ki hálás köszönetünket az ismeretlen felajánlóknak. Kérjük régi adományozóinkat, hogy a nehezebb anyagi viszonyok ellenére tartssanak ki mellettünk, és reméljük, hogy újak is csatlakozni fognak hozzánk. Új adományozók telefonon igényelhetnek csekket napközben a 341-1261 számon.

Az 1%-os jövedelemadót az alábbiak szerint kérjük felajánlani a Jad Vasem-kitüntetettek megsegítésére.

Igaz Emberekért Alapítvány
Adószám: 18040094-1-42

Az Igaz Emberek többsége 85 év feletti Magyarországon, tehát nagyon korlátozott az az idő, amíg egyáltalán segíthetünk.

Az Igaz Emberekért Alapítvány kuratóriuma

is az általa támogatott szervezet tevékenységéért. Így a BZSH kikerülhet abból a közéleti karanténból, melybe az elmúlt évek hibás irányítása kapcsán lavírozta magát.

Meg kell állni a lejtőn! A változatlanság a magyarországi neológia lassú széteséséhez vezet. A BZSH döntési helyzetben van. Vagy saját működésén változtat, vagy környezetét változtatja meg működését – a kettő eredménye azonban nem lesz ugyanaz. Az első esetben egy erős, életteli, fejlődő és fejlődésre képes szervezet fogja a budapesti zsidóság javát képviselni, a másodikban pedig saját intézményhálózatának foglyaként, a saját fennmaradásáért küzdő BZSH fogja sértődötten siratni „régimúlt dicsőségét”. A változások végrehajtásához – ne legyen senkinek illúziója – új szemléletű menedzsmentre lesz szükség. Tudomásul kell venni, hogy a mozdulatlanság nemcsak a hatalmat, de a szervezetet egyre elönytelenebbé váló élethelyzetét is hibernálja. Amíg ezt a kérdést nem tudja a közösség rendezni, addig a fentiekben vázolt átalakulás megvalósítása reménytelen.

(A szerző véleménye nem mindenben tükrözi a szerkesztőség álláspontját.)

APRÓHIRDETÉS

VEGYES

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő–szerda 15–16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés miniplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdentel.hu és www.mini-implantatum.hu

Manikűr, pedikűr. Hívásra házhoz megyek. 06-20-551-4580.

Othoni szakápolást vállalunk Budapest területén, szükség esetén, egyedi szakorvosi ellátással és gyógyászati segédeszközök helyszíni telepítésével. Együttműködünk a háziorvossal, kórházi szakorvosokkal. Kóser étkezést is biztosítunk. Szakmai működési engedéllyel és felelősségbiztosítással rendelkezünk. Tartós megrendelés esetén árkedvezményt adunk. E-mail cím: alarmcentrum@alarmcentrum.hu, 24 órás telefon: +36-30-443-1016.

Színes és fekete-fehér nyomtatás, másolás, plakátnyomtatás, könyvnyomtatás, névjegykészítés a Mammot I.-ben, a II., VI., IX. kerületekben. Messinger Miklós, 06-20-934-9523, www.rcontact.hu

Licites eljárással eladó ingatlanok!

Bp. III., Czetz János u. 67. sz. alatt 30 m²-es garázs. Kiküldési ár: 2 000 000 Ft.

Gyömrőn 730,35 m²-es kastély 9398 m²-es telkekkel és 9758 m²-es kerttel. Kiküldési ár: 95 000 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 604 m²-es telek. Kiküldési ár: 3 900 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 603 m²-es telek. Kiküldési ár: 3 860 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 620 m²-es telek. Kiküldési ár: 4 000 000 Ft.

Sárbogárd, Ady Endre úton 38 m²-es, egy-szobás, komfortos öröklakás. Kiküldési ár: 3 900 000 Ft.

Göd, Teleki Pál utcában 535 m²-es telken 53 m²-es, kétszobás, összközműves, teljes lakóingatlan melléképülettel (9,4 m²). Kiküldési ár: 12 000 000 Ft.

Az ingatlanokról a 30-355-9541 vagy a 30-217-3460 telefonszámon lehet érdeklődni munkaidőben.

VIII. kerületi, Blaha Lujza tér melletti, 55 m²-es, pompás lakószobát lakottan fél áron eladnám. Csak megbízható egyének jelentkezését várom, zsanio1@t-online.hu

Újlipótvárosban garzonlakás turistáknak kiadó. Tel.: 226-4109.

Önkéntes munka Izraelben! Gyere, most is szükség van Rád! Időpont: 2013. február 16.–március 9. Jelentkezés: ljano@freemail.hu, 06-20-233-8454.

Órajavítás, antik órák teljes restaurálása, esetleg oda-vissza szállítással. Órák, elemek, csatok, óraszíjak (erős csuklóra is) nagy választékban. Tel.: 06-70-505-5620, napközben. VII., Garay u.–Murányi u. sarkon, a Garay térenél. Jung Péter. Web: www.jungoras.hu

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja

1075 Budapest, Síp u. 12.

Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 4800 Ft

Külföldre 6800 Ft/év

USA és Izrael: 7500 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál.

Postacsekk: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(80)-444-444-es ingyenes zöldszámon.

Szedés, tördelés:

WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomdai munkák:

mondAt Kft., www.mondat.hu

Felelős vezető: Nagy László

ISSN 0133-1353

Diplomás, nyugdíjas nővér gondozást, ápolást vállal külföldön is, otthalkással. 06-30-360-0066.

Pedikűrözést, frissítőmasszázs vállalok Budapesten. 06-30-565-9478.

Idősgondozást, házvezetést, gyerekfelügyeletet vállalok Budapesten. 06-30-565-9479.

Idősek gondozását, bébiszitterkedést vállalok külföldön is, kevés angol tudással. 06-20-229-9579.

Vígyszínház közelében turistáknak apartman kiadó. Tel.: 06-30-346-2223.

Programajánlat

FEBRUÁR

Generációk Klubja

(VI. ker., Hunyadi tér 3. félemelet)

4. „Bayeri gondolatok margójára” témában a Roma Polgárjogi Mozgalm elnöke, Horváth Aladár lesz a klub vendége.

11. Új koalíció... Breuer Péter Közel-Kelet-szakértő előadása.

18. A Kézfogások című dokumentumfilm megtekintése, majd beszélgetés a 30 perces alkotás készítőjével, a szerkesztővel, Kacsvinszky Barbarával.

24. (vasárnap) 17.30-tól 19.30-ig: Púrimi vígasságok a Hunyadi téren!!!

25. Vencel György kántor: Ünnepek, hetiszakas

Herman Klub

(1075 Budapest, Síp u. 12. fszt.)

5. (kedd): Orgonavezetés. Látogatás a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben (Művészetek Palotája)

6. (szerda): Új filmklub indul Kacsvinszky Barbara dokumentumfilmessel, rendezővel, válogatás az általa készített művekből. Első vetítés: Tájak, álmok, Izrael című dokumentumfilm, utána beszélgetés az alkotóval.

12. (kedd): Játékos vetélkedő

13. (szerda): Ludwig Múzeum. A hang szabadsága

19. (kedd): Zájín adári ünnepség

20. (szerda): Dr. Egri Márta egészségmegőrző előadása

27. (szerda): Púrimi ünnepségünkön zenés műsorral, tombolával, vetélkedővel várunk minden érdeklődőt.

Csütörtökönként filmvetítés, péntekenként beszélgetés, teadélután. A klubprogramok délután 14 órakor kezdődnek.

Márciusi előzetes:

Peszáchi ünnepség, mindenki születésnapja, látogatás a Muzsikáló Múzeumban Szentendrén.

Spinoza Színház

(1074 Budapest, Dob u. 15.)

5. (kedd) 19 óra: A fiú a tükörfől – dráma

10. (vasárnap) 15 óra: Szerelmem, Sárdy – zenés napló

10. (vasárnap) 19 óra: Keres Emil estje

11. (hétfő) 19 óra: Tennessee Williams: Glass menagerie

12. (kedd) 19 óra: Heller Ágnes-est

13. (szerda) 19 óra: Karinthy, a Frici

16. (szombat) 19 óra: Alt duett – zenés tragikomédia

17. (vasárnap) 19 óra: Címzett ismeretlen – levéldráma

A Yeshiva University
(New York) keresi
a Magyar Auschwitz Alapítvány
és a HDKE által kiadott
Holocaust Füzetek
alábbi számait:
1, 5, 6, 7, 9, 11, 12.
E-mail: bouchal@bouchal.hu
Tel.: 06-30-962-9075.

Középkorú hölgyek idősgondozást, gyerekfelügyeletet vállalnak Budapesten és környékén. Érdeklődni: 06-30-228-8433 vagy erzsebeturban1@gmail.com

Középkorú hölgy takarítást, gyerekfelügyeletet vállal Budapesten és környékén. Érdeklődni: 06-20-931-6004 vagy gulyas-margit57@gmail.com

Café MAZEL TOV. Töltsön el nálunk egy nyugodt órát partnerével, barátaival. Autentikus, családi környezetben, finom kávékülönlegességekkel, süteményekkel, italokkal, Mazel Tov kávéval, földnival, izraeli Maccabi sörrel, hangulatos zenével várunk szeretettel mindenkit. Café MAZEL TOV, XIII. kerület, Hegedűs Gy. u. 28.

HÁZASSÁG

Salom komoly társkövetítő. Fülöp Zsuzsa. Telefon: 06-20-934-9523. E-mail: zsuzsa194705@t-online.hu

18. (hétfő) 19 óra: Odesszai kocsmadalok

19. (kedd) 19 óra: Bächer Iván: Kocsmakabará

20. (szerda) 19 óra: Sándor György 75

23. (szombat) 19 óra: Bach Szilvia: A partizán – kabaré

24. (vasárnap) 19 óra: Tennessee Williams: Glass menagerie

26. (kedd) 19 óra: Karinthy, a Frici

27. (szerda) 19 óra: Breiner Tamás mentalista

28. (csütörtök) 19 óra: Talmud, Tóra és a többiek

Budai Micve Klub

(II., Frankel Leó út 49.)

3. (vasárnap) 18:00: Könyvbemutató. A „szélhámos”. Egy olasz embermentő és társai a vészorkoszak idején – Giorgio Perlasca emlékiratai. A kötetet ismerteti: Biernaczky Szilárd, a Mundus Novus Kiadó igazgatója. Beszélgetőtársa Solyom Gábor volt milánói főkonzul.

9. (szombat) 18:00: Sándor György humoralista lesz a vendégünk. Beszélgetőtársa: Bóta Gábor újságíró.

17. (vasárnap) 17:00: Zájín adári halvaszóra

24. (vasárnap) 18:00: Púrimi ünnepség. Könyvzene – kollektív neurozisz „9 magyar, aki világgá ment és megváltoztatta a világot” címmel. Közreműködik Falusi Mariann, Danis Lidia, Szirtes Edina Mókus, Sárk Péter.

Márciusi előzetes:

2. (szombat) 19:00: Müller Péter író lesz a vendégünk. Beszélgetőtársa Bóta Gábor újságíró.

3. (vasárnap) 19:00: A Klezmerész együttes lemezbemutató koncertje Mázal tov címmel.

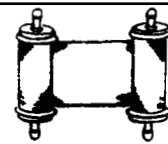
– Ciprusi kirándulás a MEASZ-szal! Várjuk az Új Élet olvasóinak érdeklődését! Április 30-tól május 7-ig félpanziós, autóbusszos kirándulás. Mindez olcsón: 290 euró (a MEASZ tagjainak 240 euró), és 61 000 Ft a repülőjegy. Erd.: fir@hanti.hu, tel.: 06-20-922-6664. Hanti Vilmos, a csoport vezetője.

– 1%. A Veszprémi Zsidó Örökségi Alapítvány köszönetet mond mindazoknak, akik 2011. évi személyi jövedelemadójuk 1%-át az alapítvány mint közhasznú tevékenységet folytató szervezet részére felajánlották. Az így kapott 11 797 Ft-ot a veszprémi kulturális örökség védelme alatt álló zsidótemető felépítvényeinek biztosítására és a sírkert gondozására használjuk fel, a kuratórium döntése alapján. Reméljük, hogy a 2012. évről beadott bevallásukban még többen fogják 1%-os felajánlásukat alapítványunk részére megtenni, amit előre is köszönünk. Adószámunk: 18927467-1-19.

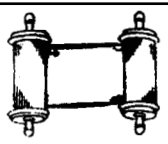
– György László, a BIH és a MIOK nyugalmazott osztályvezetője betöltötte 91. életévét. Szeretettel gratulálunk!

– Adományok. Szegeő László 30 000 Ft-ot küldött a Szeretetróháza részére.

– Holokauszt Emlékközpont. Cím: Budapest IX., Páva utca 39. Nyitva: hétfő kivételével naponta 10-18 óra között. Telefon: (1) 455-3333. Honlap: www.hdke.hu. E-mail: info@hdke.hu

IMAI DÓK

Templomok	Péntek este Febr. 1.	Szombat reggel Febr. 2.	Péntek este Febr. 8.	Szombat reggel Febr. 9.
Hősök	17.00	9.30	17.00	9.30
Frankel L. út 49.	17.30	10.00	17.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	16.30	9.30	16.45	9.30
Vasvári P. u. 5. (Iubavicsi)	17.30	9.00	17.30	9.00
Thököly út 83.	17.30	9.00	17.30	9.00
Hunyadi tér 3.	17.00	9.00	17.00	9.00
Bethlen tér 2.	17.30	9.30	17.30	9.30
Nagyfuvaros u. 4.	16.40	8.00	16.50	8.00
Rabbiképző-ORZSE (Bérekocsis u. 2.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	16.40	8.00	16.50	8.00
Alma u. 2.	16.40	8.45	16.50	8.45
Kórház (Amerikai u. 53.)	15.30	7.30	15.30	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.00	18.00	9.00
Berzeviczy u. 8.	16.30	9.00	16.30	9.00
Károli G. tér 5.	18.00	9.00	18.00	9.00
Visegrádi u. 3.	18.00	9.00	18.00	9.00
Desseffy u. 23.	16.40	9.00	16.50	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)	8.45		8.45	
Lauder iskola (Budakeszi út 48.)	18.00		18.00	
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	17.30		17.30	
Vidéken				
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	17.00		17.00	
Vác (Oberlander Endre tér 1.)	17.00		17.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	17.00	9.00	17.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	16.30	8.00	16.40	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	16.30	8.00	16.30	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	16.45	8.00	17.00	8.00
Pécs (Füredő u. 1.)	17.30	10.30	17.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	17.00		17.00	
Szombathely	17.00		17.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	17.00		17.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	17.00		17.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	17.00		17.00	

NAPTÁR

Február 1. péntek

Február 2. szombat

Február 7. csütörtök

Február 8. péntek

Február 9. szombat

Svát 21.

Svát 22.

Svát 27.

Svát 28.

Svát 29.

Gyertyagyújtás: 4.27

Szombat kimenetele: 5.35

Jom kippur kátán

Gyertyagyújtás: 4.38

Szombat kimenetele: 5.45

Újholdhirdetés

Sábbat sőkálím

Újhold

Magyar–román „vetélkedő” – nem zárt kapuk mögött

A marosvásárhelyi zsidó közösség vezetője, *Vasile Dub* szerint Magyarországon erősebb az antiszemitizmus, mint Romániában.

A Mediafax hírügynökség jelentése szerint Vasile Dub egy sajtótájékoztatót azt mondta, hogy mindkét országban létezik antiszemitizmus, ám ez Magyarországon erősebb.

A zsidó közösségi vezető úgy vélte, a magyarországi politikai osztály más úton halad, mint a romániai. Míg Magyarországon jelentős parlamenti párt a Jobbik, Romániában a parlamenten kívülre szorult a Nagy-Románia Párt. Mindkét párt vezetőjét félelmetes politikusként minősítette.

Vasile Dub a különbségek közé sorolta, hogy Magyarországon – tudomása szerint – 60 ezres zsidó közösség él, míg Romániában a zsidók száma a hatezret sem éri el. Úgy látja, a romániai „puhább” antiszemitizmus egyes politikusi nyilatkozatokban nyilvánul meg. Hozzátette, napi rendszerességgel követi mindkét ország televíziós híradóit, és ezek alapján állapította meg a különbségeket.

Weisz Árpád-emlékmeccs

Az Internazionale hazai pályán hosszabbítás után 3:2-re legyőzte a Bolognát a labdarúgó Olasz Kupa negyeddöntőjében, amelyet Weisz Árpád, a két csapat egykori magyar edzője emlékének szenteltek.

A milánói Giuseppe Meazza stadionban rendezett megemlékezésen Massimo Moratti, az Internazionale klubelnöke azt mondta: „Weisz az Inter történetének része, örökre örökre emléket. Amikor gyerekként az ötvenes években elkezdtem a foci iránt érdeklődni, Weisz Árpád neve már szorosán kötődött a klubhoz. A szakértelem és az elkötelezettség jelképeként vált ismertté. Újító volt, akire borzalmas vég várt. Elképzelésével megújította az olasz focit, és ma ismét ugyanezt teheti.”

Moratti hozzátette, hogy a rasszizmus nem halt ki, és mivel a labdarúgás a legjelentősebb társadalmi jelenség Olaszországban, az olasz focinak példát kell mutatnia az alapvető erkölcsi elvekben.

A meccs előtt Moratti és Albano Guaraldi, a vendégcsapat elnöke kicserélte a két csapat által a pályára lépéskor viselt mezt. A fehér színű

mezen Weisz arcképe és a „Nem a rasszizmusra” felirat volt látható.

A megemlékezésen részt vett a két város polgármestere, sportügyi tanácsosa, a milánói zsidó közösség képviselői és Manno István milánói magyar főkonzul is.

A két csapat közös kampányt indított az olasz stadionokban egyre gyak-

rabban tapasztalható rasszista megnyilvánulások ellen, és a kampány jelképévé Weiszot választották. Fausto Viviani, a bolognai Viva il Calcio (Éljen a foci) egyesület vezetője bejelentette, hogy Weiszról elnevezett olasz sportdíjat alapítanak a rasszizmusmentes olasz labdarúgásért.

(MTI)

SPÁNN GÁBOR

Ultimama

Van nekem egy nagyon kedves hölgyismerősöm (szintén „zenész”), aki amint meghallotta, hogy kártyázásról beszélgetek valakivel, felsóhajtott: kártyából nekem is van elég. Mind az édesapám, mind a férjem vezetett ultista, de ami igazi kuriózum, ülj le egyszer játszani a 94 éves nagymamával. Én egy fél életet átkártyáztam, ezért némely ezzel kapcsolatos arany-szabályt ismerek: az ulti nemcsak hungarikum, de kocsmajáték, amit első-sorban férfiak játszanak. Ezért fölkaptam a fejem arra, hogy egy matróna korú zsidó asszony a férfiak vezérelte világban hogyan és miért választott egy férfias kártyajátékot, és abban miként állja meg a helyét. Az unoka folytatta a kuriózum történetét. Az én drága nagymamám egész életében szeretett ultizni, és betegesen kényes volt a becsületes játékra, annak ellenére, hogy az egész élete egy kegyes hazugsággal kezdődött. Tudniillik a nagyi a kb. 1000 lelkes községben 1918. december 31-én született, késő éjjel. A bába – akit akkor még nem tiltottak el az otthonzüléstől – úgy döntött, hogy egy lánygyerekeknek csak előnye származhat abból, ha születésének idejét néhány óra segítségével „átolja” egy évvel későbbre. Ezért Joli néni világra jöttét csak 1919. január 1-jén jelentette. Így mégis más, hogy valaki csak 93 hivatalosan, és nem 94.

Az unoka nevére tette hozzá, hogy miután bárhova nézett otthonában, magyar kártyát látott maga körül, egyszer megkérdezte a nagymamát: őt miért nem tanítja meg ultizni? Mire Joli néni az egyébként imádott unokájához fordult: az lehetetlen, kislányom, mert ehhez a játékhöz ész kell. Na ezek után kíváncsi lettem a nagyira.

Természetesen egy aktuális kártyaasztalnál találtam meg, ahol arra kért, legyen türelemmel addig, míg ő lesz az osztó, és negyedikként lesz egy kis ideje beszélgetni az újságíróval. Ebben a korban már nincs túl nagy jelentősége, de le kell írnom, hogy Joli néni minimum tíz évet letagadhat a hivatalosan elhallgatott felett.

Jól öltözött, tiszta, csinos, és főleg szellemileg teljesen friss idős hölgy, aki gondolkodás nélkül válaszol bármilyen kérdésre. Elmesélte, hogy kis falujában annak idején komoly zsidó közösség élt. Hitközségük volt, gyönyörű kis zsinagóga, rabbival, kántorral, és az, hogy a zsidó családok gyerekei jesivába jártak, magától értetődött. Mivel családjának férfi tagjai szabad idejükben vadul kártyáztak, így a három lánytestvérével osztozott a mindenkori felszolgáló tisztjén. Ő, ha tehette, ott maradt a kártyaasztalnál, és mintegy autodidakta módon szinte ellette a játék szabályait és fortélyait. Ahogy ez kezdő kártyásokkal történni szokott, őt is a szükség emelte aktív játékos-sá. Egyszer egy partnernek hirtelen el kellett mennie, így felbomlott volna a játék, ezért bevették a fiatal hölgyet is. Mint nevére meséli, innen kezdve – szerényen szólva a szerencséjének is köszönhetően – a gyanútlanul ellene játszó hímekek általában az a benyomásuk a játék végén, hogy őket Joli néni személyében egy egyszemélyes rablóbanda fosztogatta.

Az már természetes, hogy fia szintén kártyás, és unokaveje egyformán küszöri magát a Torában és az Ördög Bibliájában is.

1971-től tisztviselői állásából nyugdíjba ment, és amikor csak teheti, szolid alapon, de pénzért bárhol bárkivel ultizik. Tudja, hogy az emberekben élő egyik sztereotípiát az idősebb zsidó asszonyok általában egy polgári lakás szalonjában ülve, flódnívés közben epedve várnak egy treff bubira. Vagyis römiznek. Ő is tud mind francia römizni, mind kanasztáznit, de szerinte az igazi izgalmat okozó játék a rablóluit. Ehhez az újságíró csak erősen helyeselni tud.

Joli néni rengeteg kártyás történettel rendelkezik, íme egy belőlük.

A 70-es években eljutott nyaralni Karoly Varyba. Az első héten kiolvas-ta valamennyi magával vitt könyvét, így kínázta magának a napozóterasz azon részét, ahol a legtöbb magyar szót hallotta, és ott elkiáltotta magát: Uraim! Van-e itt olyan önök között, aki tud és szeretne ultizni? Rögtön akadt két jelentkező, előkotorták magyar forintjaikat, és elkezdtek játszani. Két parti után mindkét alkalmi partner bemutatkozott: az egyiket úgy hívták, hogy Fekete János, és az MNB alelnöke volt itthon, a másik játékost Szirmai Jenőnek hívták, és az OTP vezérigazgatójaként dolgozott. Néhány megnyert parti után Joli néni felsóhajtott, mire az egyik bankár megkérdezte: Hölgyem, azért könnyebbült meg, mert rájött arra, hogy valóban tudunk ultizni? Dehogy, uraim – felelte Joli néni –, csak miután fürdőruhában mindenki egyforma, de önök bemutatkoztak, mostanra nyugodtam meg, hogy a jelek szerint lesz miből kijutni estére is a veszteségüket.

Joli néni búcsúzóul megkérdezte, nem akarok-e beülni negyediknek az asztali partijába. Az ajánlatot elhárítottam, mondván, elnézést kérek, de másik programom is van az interjú utánra, valamint azért sem játszanék szívesen, mert elképzelem, hogy 30 évnyi kiegyensúlyozott házasság után nehéz lenne otthon megmagyarázni a feleségemnek, hogy miért hagytam ott minden pénzem néhány óra alatt egy másik asszonynál...

Mégsem leszünk a katolikus egyház ellenségei

A katolikus egyház nem változtathatja meg álláspontját a II. vatikáni zsinattal (1962–65) kapcsolatban, beleértve a katolikus egyház és a nem keresztény vallások kapcsolatáról szóló, Nostra Aetate kezdetű nyilatkozatot is – jelentette ki Kurt Koch bíboros, a Keresztény Egység Előmozdításának Pápai Tanácsa elnöke.

Az egyház „nem kérdőjelezheti meg a zsinatot. Ez elképzelhetetlen. A Szentatyát sem tagadhajta meg tanítóhivatalát” – mondta a bíboros, aki annak kapcsán erősítette meg ezt a katolikus–zsidó kapcsolatokra vonatkozóan, hogy a közelmúltban a tradicionalista Szent X. Pius Papi Testvériség (lefebvristák) vezetője azt mondta, a zsidók az egyház ellenségei.

(MTI)

Egyre több magyar zsidó vándorol ki Ausztriába?

A bécsi zsidó hitközség tapasztalatai szerint egyre több magyar zsidó vándorol ki Ausztriába – írja a Der Standard osztrák lap. „Úgyan örülök, hogy jönnek az emberek, de nem vagyok boldog a körülményektől – a magyarországi politikai helyzetűl és az antiszemitizmusból –, amik erre kényszerítik őket” – nyilatkozta a hitközség elnöke, Oskar Deutsch az APA hírügynökségnek.

„A bécsi polgármester, Michael Häupl és felesége, Johanna Mikl-Leiter jeleztek, támogatnak mindenben minket, ha a Magyarországról történő bevándorlás felerősödik” – tette hozzá Deutsch, aki nemrég az EP képviselőit kérte arra, hogy tegyenek intézkedéseket Magyarország ellen. „Nem történhet meg ebben a korban az, hogy egy EU-tagországban cigányokat vernek” – jelentette ki az elnök.

„Mindig szavakkal kezdődik, és ez ma Magyarországon nagyon szélsőséges” – véli Deutsch, aki hosszú ideje szóvá is teszi aggodalmait. „A magyarok azt válaszolják: nincs antiszemitizmus Magyarországon. Ez persze nem olyan válasz, ami kielégítene, hanem egy vesztélyes fajta, mert nem igaz” – tette hozzá a zsidó hitközség vezetője.

A bécsi zsidó hitközség egyébként egyre zsugorodik, most mintegy 8000 tagja van. „Véleményünk szerint ha nincs bevándorlás, megszűnik a közösségünk” – véli az elnök, hozzátéve: terveik szerint a piros-fehér-piros kártya segítségével minden évben 150 zsidó családot hoznak Bécsbe a világ minden tájáról.

Ausztriában 2011. július 1-jétől vezették be a szakképzett munkaerő és családjaik bevándorlását megkönnyítő ún. piros-fehér-piros kártyát.

Oskar Deutsch

Karl Pfeifer (Bécs)

TÉVÉNAPLÓ

Hanna analfabéta

A felolvasó

Meglepő gyorsasággal szelte át az óceánt 2009-ben A felolvasó című német–amerikai film. A The Reader USA-beli bemutatója után három hónappal már nálunk is vetítették. Nemrégiben pedig az M1 tűzte műsorára. Bevallom, én sem a tengerentúlon, sem a honi filmparlámban nem láttam. Úgy ültem le nézni, hogy még „érintetlen” voltam. Mindössze annyit tudtam, hogy „valami lágeres”.

A történet többnyire két idősíkon játszódik. Az egyik a filmbeli jelen (1995), a másik pedig 1958 Berlinje. Egy kamasz fiút látok szenvedni, pardon, nagyon szenvedni. Még a villamosról is leszáll, hogy jól kiadja a gyomrából, ami ki akar jönni. Csapzottan vergődik, ráadásul az eső is szakad, szóval ezer baj van. Majd megjelenik egy nő, aki ekkor még nem szép, viszont jó. Ugyanis hazakíséri a mi fiúcskánkat, aki meggyógyulván, menten virággal a kezében felkeresi a nőt. Minden konkrét üzenet nélkül érezni lehet, hogy ezeknek közük lesz egymáshoz. Nem számít semmi, sem a 20 év korkülönbség, sem a társadalmi helyzet, itt kérem, erősen átveszi az uralmat a kémia. Ráadásul a szép kémia. A nő, akit nem mellesleg Hannának hívnak, bevezeti a fiúcskát az érintés világába. A Hannát játszó Kate Winslet egy világraszólóan gyönyörű, 43 éves nőt alakít. (Hogy milyen jól, azt az ezért kapott Oscar-díja is bizonyítja!) Mire harmadszorra találkoznak, már be is mutatkoznak egymásnak, de akkor is csak a keresztnevükön. A férfi–nő kapcsolaton kívül más is összeköti őket, meghezozza a felolvasás. Első perctől tudni vélem, hogy Hanna nem ismeri a betűket. Hogy analfabéta. Ezért aztán Michael felolvas neki a könyveiből. Homéroszt, Csehovot, szóval a világirodalom gyöngyszemeit.

Hol vannak itt a haláltáborok, kérdezném az ismerő-

seimtől, amikor azt látom, hogy biciklitúrára mennek. Lelkileg ugyan a vendéglőstől kapnak egy pofont, merthogy anya-fiú kapcsolatnak nézik őket. De olyan szép a táj, olyan gyönyörű a tó, hogy elfelejtem a második világháborút meg az SS-t.

Amikor egy napon a fiúcska üres lakást talál, nemhogy szomorú lesz, de annál sokkal mélyebb fájdalom tükröződik a szemében. Kicsit belehal. Ez már lassan a férfi fájdalma.

Az időnként megjelenő jelenben a fiúcskát már Ralph Fiennes játssza, aki közben jogász lett, megnősült, és van egy felnőtt lánya. Kamaszkori titkát soha senki előtt nem fedte fel. Ez még várat magára.

Vissza a múltba. Még jogászhallgató, amikor elviszik őt és társait egy tárgyalásra, melynek a vádlottja Hanna, aki a háború alatt belépett az SS-be, és egyike a 8 ezer alkalmazottnak, akik Auschwitzban „dolgoztak”. Ahol esténként a fiatal lányokat használta felolvasásra. Ezt a görcsös irodalmi érdeklődést akár pozitívnak is mondhatnám, de nem mondom. A bíróságon szó kerül egy menetről is, amikor is 300 halálba gyaloglót 6 ór bezárt egy templomba, ami porig égett. A Miért nem nyitották ki a templomot? kérdésre a legnagyobb bugyutasággal azt válaszolja, hogy akkor a zsidók elszöktek volna. Majd amikor ellenőrizni akarják a kézírását, inkább elfogadja az életfogytiglant, mint hogy bevallja analfabetizmusát. A bíró 300 rendbeli gyilkossággal vádolja. Amíg a fiúcska arcán könnyek csorognak végig, addig egyetemista társa összefoglalja a német szembenézés egyik szép példáját: „Legszívesebben szereznek egy revolvert, és mind a 6 vádlottat lelőném!”

A háborús lelkiismeretiséget taglaló film rátesz még egy lapáttal. Ugyanis amikor Hanna a szabadulása napján felakasztja magát, hogy egy búcsúlevelet. Ennek értelmében az összespórolt 7 ezer márkáját arra a nőre hagyja, aki egyedülként túlélte a templomégést. Hát ilyen ez A felolvasó: szép, unalmas, háborús és lelkiismereti.

Boszán Eta

Nagy sikerű koncertet rendezett a székesfehérvári hitközség Zsidó dallamok nyomában címmel a Hiemer-ház báltermében. Székelyhidi Hajnal, az Operaház magánéneke, Cser Erzsébet énekművész, Nógrádi Gergely és Vencel György kántorok, Villányi Benjámín kántorjelölt Neumark Zoltán zongorakíséretével a liturgiából ismert dallamokat és egyéb kedvelt zsidó dalokat szólaltatott meg, méltán aratva elismerést a közönség körében.